

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Disputatio XX. De timore, desperatione & præsumptione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

DISPUTATIO XX.

De timore, desperatione & presumptione.

DVBIUM I.

Utrum omnis timor presupponat necessariò in timente aliquem amorem?

N Ora, sicut amor, desiderium & gaudium versantur circa bonum, ipsum prosequendo, aut ei adherendo, ac in eo adepto quiescendo: ita detestationem, siue odium, timorem ac tristitiam versantur circa aliquod malum, hoc auersando ac fugiendo; nam timor est quædam fuga mali imminuentis, & tristitia est quædam animi lucta cum malo præsentem.

Item sicut desiderium & gaudium supponunt in nobis quandam amorem complacentiam, circa rem quam desideramus absentem, aut de qua gaudeamus adepta: ita timor & tristitia supponunt detestationem siue odium rei, quam timeamus, aut de qua tristamur: quæ enim nullo modo odimus, nec imminetia timeamus, nec de præsentibus tristamur.

Quæstio itaque est, utrum ut possimus aliquod malum detestari aut timere, necessarium sit ut saltem prius natura aliquod bonum, cui illud contrariatur, amauerimus?

Quidam id negant. Primò, quia ipsum malum per se, siue secundum se est odibile ac detestabile: ergo potero illud odisse, & consequenter, si apprehendam futurum, timere sine ullo actu amoris. Consequentia probatur, quia ut potentia exeat in actum sufficit quòd obiectum sit ei sufficienter propositum, & ipsa ex sua parte habeat sufficientes vires ut eliciat actum: atqui voluntas ex parte sua habet sufficientes vires ut detestetur malum: item malum detestabile potest ei secundum se immediate tamquam tale sufficienter proponi: ergo voluntas potest illud immediate secundum se odisse, sine ullo actu amoris. Secundò, quia fieri potest, ut mihi res aliqua proponatur ut mala sine ulla cogitatione boni contrarij: ergo tunc potero illam odisse, hoc nullo modo amando. Et huius sententiæ videtur Gabriel in 4. d. 14. qu. 1. a. 2. conclus. 5. & quidam alij docentes peccatorem per contritionem posse iustificari, sine ullo expresso actu caritatis: quare necessariò supponunt contritionem posse haberi sine actu caritatis, siue nos posse detestari peccatum quatenus displicet ac contrariatur bonitati diuinæ, hanc non amando.

Omne odiū
supponit a-
morem.
D. Thomas.

CONCLUSIO. Omnino videtur dicendum voluntatem nullo modo posse aliquod malum odisse aut timere, nisi prius saltem natura amet bonum ei contrarium. Ita expressè D. Thom. 1. 2. qu. 43. a. 1. ubi docet, amorem esse causam timoris; & ad primum docet, timorem per se re-

Coninck de act. supernat.

spicere malum contrarium bono amato, & ita per se nasci ex amore; & qu. 113. a. 8. in fine corporis docet, voluntatem necessariò prius natura amare Deum, quam detestari peccatum propter Deum, quem sequuntur eius interpretes in dictum locum, & videtur communior Theologorum sententia.

Probatur Primò, quia videtur aperte sententia D. Augustini lib. 83. quæstionum qu. 33. introitio, ubi ait: Nulli dubium est non aliam esse mercedis causam, nisi ne id quod amamus, aut adeptum amittamus, aut non adipiscamur speratum. Quæ aperte essent falsa, si timor posset esse sine ullo amore. Cum ergo dicat illa nulli esse dubia, supponit hoc aperte esse falsum. Per id autem quod amamus aut speramus intelligit non solum bonum positivum realiter à nobis distinctum, sed etiam ipsam integritatem, & bonam dispositionem nostræ naturæ, ad quam requiritur absentia mali ipsi repugnantis.

Probatur Secundò, quia sicut se habet intellectus respectu veri & falsi, ita se habet voluntas respectu boni & mali: atqui omnis cognitio falsi necessariò presupponit cognitionem alicuius veri; fieri enim nullo modo potest ut cognoscam v. c. hanc esse falsam, Homo est brutum; nisi prius aliquo modo cognoscam quid sit homo, & quid sit brutum: ergo similiter detestatio cuiusvis mali necessariò presupponit amorem alicuius boni, ipsi malo contrarij.

Probatur Tertiò, experientia; nam experimur nos solum odisse ac timere malum earum rerum quas amamus; & quo aliquas magis amamus, eo earum malum magis odimus ac timeamus: & contra eo hoc minus timeamus, quo illas minus amamus, si modò cetera paria sint; & quas nullo modo amamus, earum malum nullo modo timeamus aut detestamur. Hinc interitum v. c. muscæ, nec præsentem detestamur, nec futurum timeamus, cum tamen ei sit maximum malum. Similiter ob penas æternas demonum ideo præcisè non dolemus, quia eos non amamus: idemque est de rebus ceteris. Quorum omnium nulla alia potest reddi ratio, quam quia omnis mali detestatio necessariò presupponit amorem boni contrarij.

Dices, Sæpè multi detestantur perfidiam erga suos inimicos commissam, quorum tamen bonum non amant: ergo possumus detestari aliquod malum nullo modo amando bonum ei contrarium. Respondeo, negando consequentiam, quia tales non detestantur eam perfidiam quatenus est mala suis inimicis (nam aliàs alia eorū mala similiter detestarentur) sed quatenus est contraria virtuti fidelitatis, quæ ipsi amant, quamq; si nullo modo amarent, nec illam perfidiam detestarentur; sed potius amarent, & quantum commodè possent procurarent.

Kk 3

Ad

August.

4
Omnis cog-
nitio falsi
supponit
cognitionem
veri.

Que nullo
modo ama-
mus, eorum
malum nec
odimus nec
timeamus.

6 Ad primum argumentum positum num. 2. distinguo antecedens. Nam vel ita intelligitur quasi malum secundum se præcisè sumptum sine vilo respectu contrarietatis ad bonum amatum, possit alicui esse odibile: & hoc est falsum, nam aliàs interitus rei malæ, v. c. actus peccaminosi, aut habitus vitiosi, esset secundum se odibilis, etiam maximè detestanti vitia: quia talis interitus est malus illi actui ac habitui: illud autem est apertè falsum. Si autem intelligatur de malo prout includit eiusmodi contrarietatem cum bono amato, sic nego consequentiam: ex eo enim potius contrarium sequitur, scilicet quòd licet ut malum sit absolute & in confuso obiectum odibile, necessariò dicit respectum contrarietatis ad bonum amabile in genere, & ut huic particulari sit odibile necessariò dicit talem respectum ad bonum huic amabile: ita ut ego hoc de facto oderim, debet dicere eiusmodi respectum ad bonum à me de facto amatum; & consequenter præsupponit in me amorem illius boni.

7 Ad probationem, Respondeo secundà partem minoris esse negandam, si velit ipsum malum secundum se sine vilo respectu contrarietatis ad bonum amatum posse sufficienter voluntati proponi, ut ipsum detestetur: nā quantumvis voluntati proponatur aliquod malum, numquam ei proponetur tamquam obiectum hñc & nunc ei odibile, nisi ipsi proponatur ut contrarium bono ab ea amato. Sicut medium quantumvis apprehendatur vtile ad aliquem finem, numquam sufficienter proponitur voluntati ut hñc & nunc ipsi propter eum finem eligibile, nisi ipsa hunc finem prius amet.

Ad secundum, nego antecedens, præsertim loquendo de malo prout potest esse obiectum odij: nam ut tale numquam potest concipi nisi quatenus concipitur contrarium alicui bono amabili: nec potest concipi ut mihi hñc & nunc odibile, nisi concipiatur contrarium bono à me amato. Ex quibus clarè confirmatur nostra conclusio.

D V B I V M II.

Utrum timor rectè diuidatur in mundanum, seruilem, filialem, & initialem?

8 **H**anc diuisionem primus inuenisse videtur Magister in 3. dist. 34. quem secutus est D. Thom. 2. 2. q. 19. a. 2. & deinde reliqui Theologi. Priores tres partes huius diuisionis videntur ex D. Augustino sumptæ, qui varijs locis facit mentionem timoris seruilis & filialis: & præsertim tractatu 9. in epist. 1. S. Iohannis: vbi hos duos timores distinguit, quòd prior metuit propriè pœnam, & ideo vitat culpam, secundus verò propriè metuit separari ab amicitia Dei, & ideo vitat culpam. Deinde comparat eos timori duarum mulierum, quarum vna vitat adulterium præcisè quia timet à marito puniri; altera verò id vitat ex amore in maritum, quo impellitur ut turpitudinem ei contrariam fugiat, quæ propriè casta dicitur. Et ex huius comparatione timor filialis à S. Augu-

Distinctio
timoris ser-
uile à filiali.

stino ibidem dicitur castus, quia anima per eum timet à sponso suo Christo per peccatum separari.

Mundanus autem, siue humanus timor dicitur, quo aliqui ita timent mala temporalia, confusione, & similia, ut, quo ea vitent, eligant peccare contra Deum: atque hic timor conuertit à Deo ad peccatum; cum contra timor Dei conuertat nos à peccato ad Deum. Vtrumque hunc timorem nobis describit Christus Luca 12. & priorem iubet nos vitare, ac se-
cundum amplecti; dum ait: *Ne timeamini ab his qui occidunt corpus, &c. & infra: Timeeum qui postquam occiderit corpus habet potestatem mittendi in gehennam.*

Timoris initialis apud Patres non est expressa mentio, eum tamen ponendi occasionem sumpsit Magister, ex eo quòd psalmo 110. v. 10. & Prouerb. 1. v. 7. & alibi timor dicatur initium siue principium sapientiæ. Quæ loca Magister supra §. Sciendum tamen; vult posse intelligi tam de timore seruili, quatenus hic inducit sapientiam siue caritatem, sed cum ea non manet, atque ita est extrinsecum principium sapientiæ: quàm etiam de timore filiali imperfecto, quem ait esse sapientiam siue caritatem inchoatam; quique communiter dici solet timor initialis.

Quamuis autem hæc non malè dicantur, diffi-
cultus tamen aprantur dictis Scripturæ locis, quæ per initium siue principium sapientiæ, non intelligunt sapientiam inchoatam, sed ipsum culmen ac summam sapientiæ. Patet ex Ecclesiastici 1. v. 16. dicitur, *Initium sapientiæ timor Domini.* & deinde v. 20. *Plenitudo sapientiæ est timere Deum.* vbi diuersis verbis idem explicatur. Quidam ut hæc concilient, volunt in vno loco agi de timore seruili, aut saltem initiali; in alio de filiali; sed hoc non habet fundamentum in Scriptura, quæ generatim timorem Domini vbique summis laudibus prædicat, & in eo summam sapientiam constituit. vnde ibidem v. 23. timor Domini dicitur *corona sapientiæ.* Et Scriptura videtur loqui maximè de timore pœnarum: nam agit de timore, quæ Deus vbique in Scripturis Iudæis inculcabat, & quo eos ad seruanda mandata compellebat, qui erat timor pœnarum; ut patet Exodi 20. v. 20. & ex toto cantico Moysis, Deuter. 32. multiq; alijs locis veteris testamenti. & ex Apostolo ad Roman. 8. v. 15. vbi docet Deum veteres rexisse spiritu timoris.

Nota igitur, pro initio siue principio, in psal. 110. & Prouerb. 1. hebraicè haberi *רִאשִׁית*, quod venit à *רָאשׁ*, quod caput, ducem & principem significat, & consequenter *רִאשִׁית* significat non solùm initium, sed etiam id quod primum & præcipuum est in quaque re: & in hac significatione timor Domini dicitur initium siue principium sapientiæ, comparatione facta ad omnem industriam & sapientiam humanam, quæ sine timore Dei vana & inutilis est: atque ita qui nouit timere Deum, & eius obseruare mandata, sapientior est omnibus alijs qui hæc ignorant. Patent hæc ex Prouerb. c. 31. vbi cum Sapiens fusè laudasset prudentiam mulieris for-

ris, tandem subdit: *Fallax gratia, & vana est pulchritudo, mulier timens Dominum ipsa laudabitur.*

12 D. Thomas verò 2. 2. q. 19. a. 2. in corpore, illius distinctionis rationem dat, quia obiectum timoris est malum, propter quod homo aliquando recedit à Deo, & sic est timor mundanus: quandoque verò, quia timet se ob peccata à Deo puniendum, ab his ad Deum conuertitur, & est timor seruilis: aliàs verò timet ipsam culpam quatenus Deo displicet, & est timor filialis: quandoque contingit vt quis habens adhuc caritatem imperfectam simul timeat & culpam & pœnam, & tunc est timor initialis.

13 Notat autem D. Thomas supra ad 2. hñc non omnem timorem diuidi, sed eum solum qui inducit ad bonum, aut malum morale: non autem illum, qui sine horum respectu solum vitat malum naturale. Sed etiam posita hac limitatione hæc diuisio non videtur sufficiens. Quia timor, quo quis timet peccatum præcisè quia turpe est ac hominem dedecet, abducit à malo morali, & consequenter inducit ad bonum virtutis, & tamen sub nullo horum membrorum continetur.

14 Lorca 2. 2. sect. 2. disp. 10. n. 19. ait hunc timorem pertinere ad seruilem; quia qui odit aut timet peccatum propter intrinsecam suam turpitudinem timet illud tamquam malum proprium, ideoque ex amore concupiscentiæ, ex quo proficitur timor seruilis.

15 Sed contra hæc facit Primò, quod odisse peccatum præcisè propter suam turpitudinem non est seruile, sed omnino liberale: hoc enim maxime decet liberum hominem. Secundò, quia ita odisse peccatum propriè prouenit ex amore virtutis ac honestatis cui illud repugnat, v. c. ita odisse iniustitiam prouenit ex amore iustitiæ. Qualis amor non est necessariò amor concupiscentiæ: nam per hunc nihil amamus nisi quatenus nobis bonum est, vt ostendi dub. 1. Amor autem virtutis inclinatur nos vt eam amemus tam in aliis quàm in nobis, & sine respectu ad proprium commodum.

16 Respondeo ergo eiusmodi peccati timorem, per se, siue ex præcisa sua ratione ad nullum ex dictis membris pertinere: per accidens tamen ratione subiecti in quo est, posse reduci ad timorem seruilem si sit in peccatore, quia tunc non est timor filii, sed meri serui; vel ad filialem si sit in iusto; sicut timor initialis dicitur quodammodo nistis ex vtroque ratione subiecti in quo est.

17 Disputatur hñc præterea qualis sit hæc diuisio. Banez enim 2. 2. q. 19. ar. 2. in commentario docet esse analogi in analogata. Quia malum culpæ, quod est malum simpliciter; & malum pœnæ, quod est solum malum secundum quid, sunt solum analogicè mala: ergo timor seruilis, qui respicit malum pœnæ, & timor filialis, qui respicit malum culpæ, dicuntur analogicè timor.

18 Sed in hoc argumento nec antecedens est verum, nec consequentia bona: malum enim pœnæ præsertim æternæ, & ipsa priuatio visionis beatificæ sunt absolutè & simpliciter mala respectu ipsius patientis: nec enim pœna æter-

na tam damni quàm sensus est vllaratione bona ipsis damnatis.

Nec refert quòd dicta pœna possit habere bonum finem, scilicet punitionem peccati, & in hunc à Deo assumatur, & impiis infligatur; tum quia vt aliquid sit simpliciter malum, non est opus vt sit malum secundum omnem sui partem ac considerationem, ita vt nullo modo possit habere aliquam rationem boni; sed sufficit quòd eum, cui dicitur esse malum, simpliciter & absolutè malè afficiat, nec vllam habeat rationem, ob quam ab hoc possit eligi. qualis est pœna æterna respectu eorum quicam timent: quare cum hi eam timeant præcisè quatenus sibi mala est, eam timent quatenus absolutè & simpliciter mala est.

Item quamuis antecedens esset verum, consequentia tamen esset nulla; quia ex eo quòd duorum actuum obiecta sint analogi, aut æquiuoca, nullo modo sequitur, ipsos etiam actus esse tales: nam cum quis videt hominem viuum & pictum, aut vtrumque amat, aut vtroque delectatur, obiecta istorum actuum sunt æquiuocè homo; & tamen vtrique visio est vniuocè visio, & vterque amor vniuocè est amor, & vtrique delectatio est vniuocè delectatio. Et similiter quamuis malum culpæ & malum pœnæ dicerentur analogicè mala; tamen timor, quo vtrique timentur, posset esse vniuocè timor.

18 Dices, Et si visio absolutè sumpta dicatur vniuocè de visione hominis viui, & visione hominis picti; tamen visio hominis dicitur æquiuocè de vtrique. Respondeo, hoc ideo fieri, quia visio hominis non significat solos actus veritates circa vtrumque obiectum, sed simul etiam ipsa obiecta visa, quæ æquiuocè dicuntur homo: cum quo optimè consistit quòd vterque actus vniuocè participet rationem visionis. quod nos solum contendimus, & inde inferimus, etsi malum culpæ & pœnæ essent analogicè malum, tamen vtriusque timorem fore vniuocè timorem.

Quare credo hoc diuisum vniuocè conuenire suis membris diuidentibus. Vtrum autem respectu timoris filialis, seruilis & mundani habeat veram rationem immediati generis disputari posset; sed difficulter hoc paucis sufficienter fieri posset, nec putò esse operæ pretium his diu immorari, cum ad explicationem præsentis materiæ non sint necessaria. Hoc solum hñc addo, timorem filialem & initialem nullo modo posse constituere duas species timoris, cum non distinguantur essentialiter.

D V B I V M III.

Vtrum culpa possit esse obiectum immediatum timoris?

19 Durandus in 3. dist. 34. qu. 4. docet, culpam secundum se non posse esse immediatum obiectum timoris, sed solum ratione pœnæ adiunctæ. Quia timor pœnæ auerit nos à culpa, & imperat huius fugam: ergo fuga culpæ non est actus elicited timoris, sed ab eo imperatus.

K k 4

Sed

Quid debeat
dici alicui
esse absolutè
malum.

Actus vniuocè
possiunt
versari circa
obiecta æquiuoca.

Amor virtutis non est amor concupiscentiæ.

Bañez.

Pœna æternæ est propriè & absolutè mala patienti.

19 Durand.

Sed hoc argumentum ut summum probat culpam non esse immediatum ac primum obiectum timoris feruili, quo præcisè ipsam poenam primò immediatè timemus, & ipsam culpam solum ratione poenæ sibi annexæ.

D. Thom.

Huius sententiæ videtur etiam favere D. Thomas 1. 2. q. 42. a. 3. ubi ex alio fundamento videtur inferre culpam secundum se non posse esse obiectum timoris: quia timor respicit malum arduum, & quod difficulter potest vitari: culpa autem, cum sit voluntaria, & consequenter cum in nostra potestate sit eam aut committere aut vitare, non potest esse tale malum. Sed in 2. 2. q. 19. art. 2. videtur apertè admittere culpam esse obiectum timoris filialis: quia tamen ibidem se remittit ad dicta in priore loco, apparet eius sententia non nihil difficilis.

20
Tria in peccato considerari possunt.

Nota nos præter ipsam poenam, quam peccatum meretur, in hoc posse tria considerare. Primò, quòd sit actus aliquis delectabilis, aut utilis ad aliquem finem, qua ratione à peccante appetitur, & voluntariè elicitur; & sic est ei directè & per se voluntarium. Secundò, quatenus habet cõiunctam malitiam moralem, & offensam Dei, & ut sic saltem communiter non est directè & per se voluntarium, sed potius inuoluntarium (nam peccans vult hæc abesse, & se posse actum illum exercere licitè & sine offensa Dei) sed solum est voluntarium indirectè & interpretatiuè, quatenus scilicet admittens voluntariè eum actum, cui scit dicta esse necessariò connexa, censetur etiam illa velle. Tertiò, quòd ob nostram fragilitatem & ingruentes tentationes difficulter possit vitari: & hac ratione est communiter omnino inuoluntarium.

21
Qua ratione peccatum sit obiectum timoris.

CONCLUSIO. Peccatum secundum primam rationem præcisè sumptum, nequit esse obiectum timoris, quia ut sic non habet rationem inuoluntarij, aut mali ardui. Si autem consideretur secundum secundam & tertiam rationem, potest absolute & simpliciter esse obiectum timoris. Quia ut sic est malum, & quidem grauissimum, atque etiam arduum, quia vitatu difficile, ut per se & experientia patet. Nec hoc casu timentur solæ tentationes inducentes ad peccandum, sed præcipuè ipsum peccatū, quatenus propter illas redditur difficulter vitabile. Nam cum non timeamus ipsas tentationes, nisi propter ipsum peccatum (nisi enim timeremus per ipsas induci in peccatum, eas non timeremus) sequitur nos multò magis timere ipsum peccatum.

Nec refert quòd illa malitia & offensa Dei sint peccanti indirectè voluntaria, quia etiam ipsa poena illi est simili modo voluntaria: nam non committendo ipsum actum malum eodem modo utraque potest vitare. Et hac ratione potest D. Thomas explicari, ut scilicet solum velit peccatum secundum primam rationem ex dictis non posse esse obiectum timoris: nam contra hanc dicta argumentum ipsius nihil probat.

Quod sit obiectum, aut quis habitus timoris filialis?

D. Vrandus in 3. dist. 34. q. 4. putat timorem filialem in hoc præcisè differre à feruili, quòd hic pro obiecto habeat poenam sensus, ille poenam damni. Sed in eo apertè fallitur: quia sic uterque timor esset feruili; nam seruorum propriè est timere præcisè poenam, ideoque peccatum fugere: utraque autem poena, est verè poena. Confirmatur, quia timor poenæ damni potest esse in peccatore, & consistere cum perseverantia peccati; nam talis timor solum generat attritionem, quæ sine Sacramento non delet peccatum mortale. Timor autem filialis nequit esse nisi in eo, qui aut est iam filius, aut pereum sit filius, tamquam per ultimam dispositionem ad gratiam, quia habet necessariò coniunctam contritionem, aut actum caritatis, ut infra ostendam.

CONCLUSIO I. Obiectum materiale timoris filialis est ipsa culpa. Patet ex dictis dubio 3. ubi ostendi hanc secundum se posse esse immediatum obiectum timoris. Obiectum verò formale est hanc ipsam contrariari bonitati ac amicitie Dei, Deoque displicere. Ideo enim iustus propriè odit ac timet peccatum, quia hoc Deo displicet, eiusque bonitati ac amicitie contrariatur. Hæc est sententia D. Thomæ supra, & communis Theologorum. Ratio est, quia proprium est filij timere displicere patri, non tam ob poenam aut aliquod proprium incommodum, quod sibi inde metuit, quam ex naturali amore erga patrem, quo impellitur ut timeat ac vitet omnia ea, quæ patri voluntati contrariantur, eius displicent.

CONCLUSIO II. Hic timor in iustis elicitur ab habitu caritatis. Ita Turrianus 2. 2. disput. 63. & ut consequenter loquantur tenere debent auctores mox citandi. Probatur Primò, quia, ut docet D. Thomas 1. 2. q. 13. ar. 5. ad 1. & cum D. Thom. rando, Alexandro & Caietano Suarez in 3. par. tom. 4. disp. 2. sect. 2. nu. 1. eiusdem virtutis siue habitus est inclinare voluntatem ad obiectum bonum prosequendum, & ad vitandum malum ipsi contrariari: ut enim patet experientia, hoc ipso quo rem alienam amo, inclinor ad detestandum & repellendum quicquid ei contrariatur. Secundò, quia eadem virtus, siue habitus nos inclinat ad intentionem finis, & ad electionem medij, & uterque actus ab eodem habitu producit: atqui fuga mali contrarij est medium necessarium ad obtinendum vel conseruandum bonum amatum; quare ratione fuga peccati est medium necessarium ad conseruandam amicitiam Dei: ergo eadem virtus, scilicet caritas Dei, me inclinat ad amandum Deum, eiusque amicitiam conseruandam, & ad timendum ac fugiendum peccatum, quatenus ei contrariatur. Habent autem hæc maximè locum in habitibus iustis, qui non generantur ex nostris actibus, nec sunt horum vestigia, sed habent se per modum potentie, quæ secundum se

se eadem ad plures actus specie distinctos extenditur.

²⁵ Hinc sequitur Primò, timorem filialem necessariò præsupponere verum actum caritatis in Deum, quia, vt ostendi dubiò 1. omnis fuga mali necessariò præsupponit amorem boni contrarij.

Secundò, nos hoc timore timere Deum, nõ tanquam obiectum quod fugiamus (sic enim propriè timemus ipsam culpã, ac ipsam displicere Deo, siue displicentiam Dei) sed tanquam id, cui timemus displicere.

²⁶ Tertiò, aucta in nobis caritate hunc etiam timorem in nobis augeri, quia quo magis Deum amamus, eo magis odimus & refugimus ipsius offensam. vt dicit D. Thom. 2. 2. quæst. 19. a. 10. Quia tamen tunc facilius vitamus ipsa peccata, horum fuga redditur nobis minus ardua, & ex hac parte minuitur aliquo modo timor, quatenus respicit malum quia imminens, & quatenus vt sic connotat quandam anxietatem mentis illud refugientis, quæ aucta caritate, & facilitate vitandi peccata, minuitur, vt fusiùs exponam infra n. 38.

D V B I V M V.

An timor seruilis sit bonus?

²⁶ **L** Vtherus varijs locis, vt ex eius scriptis ostendit Bellarminus l. 2. de Penitentia c. 17. docuit, timorem seruilem esse malum. Primò, quia facit hominem ita vitare peccatum, vt tamen retineat voluntatem peccandi conditionatam, si nimirum posset id impune facere: atqui hoc est hypocriticum & malum; ergo, &c. Secundò, quia detestans culpam propter pœnã, plus hanc detestatur quàm culpã: atqui hoc est malum; ergo timor ille est malus. Tertiò, quia ille timor ordinat maius bonum ad obtinendum minus, scilicet fugam culpæ ad euitandam pœnã: atqui hoc est inordinatum; ergo ille timor est malus. Quartò, quia nemo potest aliquid odisse cuius contrarium priùs non amauerit; & consequenter nemo potest verè odisse culpam, nisi priùs amet virtutem oppositam: atqui qui timet culpam propter pœnã, non amat virtutem oppositam culpæ: ergo hanc verè non timet, & consequenter ille timor nequit esse bonus. Quintò, quia fugere pœnã respicit naturæ cõmodum, & proficiscitur ex amore proprio: atqui hoc non habet rationem virtutis: ergo nec ille timor.

²⁷ Nota Primò, sicut timor filialis ita dicitur, quia proprium est filiorum moueri ad fugiendã offensam patris ex huius amore ac reuerentia: ita amorem seruilem ita dici, quia seruorũ proprium est fugere culpam ex solo metu pœnæ, ita vt ad hoc nullo modo moueantur ex amore sui domini: nam si ad illud moueantur ex amore sui domini, iam hoc non agunt vt serui.

Ex quo sequitur timorem seruilem, si strictè & propriè sumatur, duo includere: vnum sibi intrinsecum, scilicet refugere culpam propter malum pœnæ ei connexum. alterum sibi extrinsecum: quòd scilicet eius subiectum solum

timeat culpam propter pœnã, ita vt nec actu, nec habitu eam timeat propter amorem ac reuerentiam erga personam, quæ culpa offenditur. Et in hoc propriè consistit eius seruilitas; nam, vt patet ex dictis, proprium est seruorum hac ratione timere culpam. Aliàs enim ita timeat culpam propter pœnã, vt simul eam timeas propter amorem & reuerentiam erga personam per culpam offendendam, etiã filijs conuenit. Hic autem queritur, vtrum timor seruilis consideratus præcisè secundum suam intrinsecam sit bonus ac laudabilis: nam satis constat ipsam seruilitatem siue absentiam timoris filialis esse malam; est enim priuatio actus aut habitus boni, quæ non potest non esse mala.

Nota Secundò, me dupliciter posse detestari siue timere culpam propter pœnã. Primò, vt simul habeam aliquem affectum erga illam, ita vt vellem eam committere si non timerem pœnã, aut si id impune possem facere. Secundò, ita vt timor pœnæ sit quidem causa etiam sine qua non, cur timeam ac detester culpam, ita tamen vt causet in me absolutam detestationem ac timorem culpæ, ita vt eã nullo modo amem, sed penitus & omnino detester. Fieri enim posse vt aliquid sit mihi causa sine qua non cur ode- rim aliud, & tamen simul hoc absolutè omnino secundum se detester. Patet in odio inimici: videmus enim multos ex aliquo facto hominis sibi priùs amicissimi, tale in eum odium concipere, vt nulla ratione erga eum amplius bene afficiantur, sed omnibus modis destructionem querant. Et simili modo fieri potest vt is qui aliqua vitia priùs multum amabat, ex consideratione pœnæ quam merentur, concipiat absolutam eorum odium.

Nota Tertiò, malũ pœnæ quo moueor ad timendũ culpam posse esse duplex: possum enim timere illud mihi inferendum à Deo, siue illud malũ sit pœna damni, siue pœna sensus, siue etiam quodcumque aliud malum: vel etiam ab homine, si sit malum temporale, quod ab homine inferri potest. Agimus autem hic præcipuè de timore pœnæ inferendæ à Deo.

CONCLUSIO I. Timor pœnæ à Deo inferendæ mouens me ad absolutã detestationem culpæ, siue timor quo absolutè timeo ac refugio culpam propter pœnã, quæ à Deo puniendæ est, si committatur, est absolutè bonus ac honestus. Est communis Catholicorum: & videtur definita in Tridentino sess. 14. cap. 4. vbi docet, attritionem, qua detestamur peccata propter metũ pœnæ æternæ, esse donum Dei, & fieri ex impulsu Spiritus sancti. Quod etiam aperte colligitur ex Apostolo ad Rom. 8. vbi fidelibus ait: *Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum.* vbi distinguit timorem proprium Iudæorum, quo ipsi in lege veteri timebant Deum, scilicet timore pœnæ, & tamquam serui; à timore quo nos in lege gratiæ debemus timere & reuereri Deum, scilicet ex amore tanquam filij. Et aperte insinuat Iudæos olim à Deo accepisse spiritum timoris seruilis, siue affectum illius timoris iis à Deo fuisse infusum.

Probatur Secundò, quia Scriptura multis locis

Seruilitas ei extrinseca.

In quo consistat eius seruilitas.

²⁸ Detestamur culpam propter pœnã, quandoque absolutè, quandoque secundum quid.

²⁹ Possum ob culpam timere puniri vel à Deo, vel ab homine.

³⁰

Trident.

Roman. 8.

Iudæi à Deo acceperunt spiritum timoris seruilis, nos autè filialis.

³¹ locis

locis nos ad hunc timorem concipiendum excitat, eumque præcipit ac ostendit fuisse in vitis laudatis: atqui hoc non faceret, nisi ille esset honestus: ergo id dicendum est. Maior patet, quia Luca 12. vers. 5. cum Christus dixisset non esse timendos homines, qui solum corpus possunt occidere, subdit: *Ostendam autem vobis quem timeatis: timeate eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.* Vbi aperte docet, Deum ideo esse timendum ne nos mittat in gehennam, siue nos debere moveri metu gehennæ ad non negandam fidem. Hinc etiam Matth. 10. v. 33. dicit se negaturum coram patre suo eum, à quo negatus fuerit corā hominibus, ut eiusmodi metu nos deterreat ne ipsum negemus. Hinc etiam Proverb. 1. v. 6. & c. 9. v. 10. & c. 14. v. 17. timor Domini dicitur initium sapientiæ, & fons vitæ; & tam ibi quam in libro sapientiæ ac Ecclesiastico sæpius laudatur, & graviter arguuntur qui eo carent, & dicuntur non posse evadere peccata. Quibus tamen locis, ut ostendi n. 11. agitur præcipue de timore pœnæ à Deo infligendæ. unde etiam David psalm. 118. v. 170. ait Deo: *Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui.* & Iob c. 9. v. 28. *Verebar, inquit, omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.*

32 Probatum Tertiò ratione, quia talis timor tendit in obiectum modo omni ex parte honesto: ergo est honestus. Antecedens probatur, quia tendit in peccatum hoc refugiendo (quod line dubio non potest non nisi honestum esse) idque propter pœnam à Deo peccantibus inferendam. quod etiam esse honestum patet, quia ita timor movetur ratione formali, quæ ex se omnino nata est ad sola honesta nos incitare; nam cum cõfiter Deum non posse infligere pœnam, nisi propter peccata, eiusmodi pœnæ timor nequit nos incitare nisi ad fugienda peccata, & ad sectandas virtutes, & consequenter non nisi ad actum honestum. Sicut autem id, quod ex se natum est incitare solum ad malum, est per se malum: ita quod ex se natum est excitare ad solum bonum ac honestum, ex se bonum est.

33 Vbi Nota, etsi hanc pœnam esse inferendam à Deo, non sit propriè ratio formalis, curtimeatur (nam eodem modo, siue æqualiter à nobis timeretur, si à quocumque alio æqualis pœna nobis immineret) esse tamen aliquam conditionem ipsius obiecti, qua fit ut sit natum nos ad sola honesta incitare: quia per se constat solas actiones honestas, ac omissionem peccatorum posse esse media vitia eam pœnam evitandi.

34 Ex quibus patet Primò, metum pœnæ à Deo inferendæ, quamdiu est coniunctus cum spe eam evadendi, non posse nos excitare ad vllum actum qui non sit honestus, saltem in apprehensione metuentis, siue quem hic non apprehendit sibi hic & nunc esse honestum; quia nulli alij actus possunt esse vitales ad eiusmodi pœnam vitandam. Illi tamen, qui omnino desperant eam pœnam evadere, possunt per eam excitari ad odium Dei, ut patet in damnatis.

35 Patet Secundò, eiusmodi metum per se non posse esse nimium, quia quo est maior, eo nos

magis excitat ad mala vitanda, & honesta amplexanda, quæ pater esse bona. Per accidens tamen ratione quorundam effectuum, qui ex eo quandoque ob dispositionem ac defectum merentis gignuntur, potest esse nimius: ut sæpè accidit in quibusdam timidis ac scrupulosis, qui ex eiusmodi timore vrgentur continua quadam anxietate ac scrupulis, quibus in suis operibus ac progressu virtutum multum impediuntur.

Dices, Fieri potest ut quis ex ignorantia putet Deum velle ipsum committere aliquod peccatum. Item fieri potest ut quis nimium timens pœnas inferni habeat voluntatem conditionalem potius peccandi, quam illas patiendi, posito quod illud esset necessarium ut eas vitaret: ergo eiusmodi timor potest aliquem excitare ad peccandum. Respondeo negando consequentiam: quia in priore casu talis aut concipit eiusmodi actum, quantumvis aliàs malum ratione illius voluntatis siue præcepti Dei, sibi hic & nunc esse licitum: aut ipsum præcipiente non esse verè Deum, sed vnum ex malis genijs, quos Gentiles aliquando abusivè vocant deos; qua ratione referebant inter deos, quicquid habebat aliquid quod ipsis apparebat homine excellentius. In secundo verò casu, talis tunc non considerat eas pœnas ut inferendas à vero Deo (qua ratione, ut iam ostendi, nequit peccatum formaliter sumptum, siue quatale est, considerari ut medium ad eas vitandas vitale) sed concipit eas secundum se præcisè spectatas abstractendo à quo sunt inferendæ: ut sic autem consideratæ possunt movere ad peccandum, sed hoc non facit contra conclusionem.

CONCLUSIO II. Eiusmodi timor est actus veræ virtutis. Ita Suarez in 3. p. tom. 4. disput. 5. sect. 2. num. 10. Sequitur ex dictis, quia actus qui liberè fertur in obiectum arduum ac honestum, qua tale, est actus veræ virtutis: atqui ille timor est talis, ut patet ex dictis: ergo est honestus.

Contrarium sentit Bañez 2. 2. q. 19. a. 6. Quia hic timor minuitur crescente caritate: atqui hoc nequit convenire veræ virtuti: ergo ille non est vera virtus. Probari potest Secundò, quia ille timor dicit imperfectionem quandam, ideoque nec est in Beatis, nec fuit in Christo: ergo non est vera virtus. Tertiò, quia naturale & consequenter facile est homini timere pœnas: ergo timoris obiectum non est arduum, nec ipse vera virtus. Quartò, quia potest quis metu pœnæ impellitum ad malum, quam ad bonum.

Pro horum solutione, Nota, sicut in actu spei tria reperiuntur: Primò, quod sit quidam amor boni sperati; Secundò, quod sit quædam efficacia eiusdem profectio; Tertiò, quod ex apprehensione boni futuri gignat in anima quoddam gaudium, iuxta illud ad Rom. 12. v. 12. *Spe gaudentes*: quod gaudium eo magis crescit, quo bonum speratum apprehenditur certius futurum: ita etiam in timore tria similiter reperiuntur: Primò, aversionem siue odium mali futuri; Secundò, efficaciam eiusdem fugam tanquam mali ardui, ac vitatu difficilis; Tertiò, quod gignat in animo quandam anxietatem, quæ augetur aut

Timor Dei non potest nos incitare nisi ad honestum, ideoque honestus est.

do rem
in spe
timor
sunt diti
evadendi

In spe
timor
sunt diti
evadendi

Rom. 12.

aut

Timor qua
virtus secu-
dum sua in-
trinseca præ-
cipue consi-
stet in effica-
ci fuga pec-
cati.

aut minuitur prout malum futurum magis aut minus apprehenditur imminere. Sicut autem virtus spei præcipue consistit in secundo; ita timor peccati secundum suam substantiam, & prout habet rationem virtutis, præcipue consistit in secundo: inde enim habet præcipue suam honestatem, quod sit efficax peccati fuga. Ex communi tamen usu loquendi (quo timorem ferè in viris aut saltem in defectibus solemus numerare) ille actus præcipue dicitur timor à tertia illa conditione: ideoque prout hæc conditio in eo augetur aut minuitur, communiter dicitur ipse timor augeri vel minui.

39 Ad primum igitur, Respondeo dictum actum crescente caritate non minui secundum suam substantiam & quatenus habet rationem virtutis; sed potius augeri: quia cum simul cum caritate augeatur spes, & amor beatitudinis, augetur etiam efficax fuga peccati, non solum quatenus hoc aduersatur amicitie Dei, sed etiam quatenus aduersatur ipsi beatitudini speratæ. Solum itaque minuitur, quatenus connotat ac gignit in anima dictam anxietatem, quod nullo modo obstat, quo minus secundum se sit vera virtus.

Timor cre-
scente cari-
tate crescit
secundum
intrinsicam,
& secundum
effectum
minuitur.

Ad secundum, nego consequentiam: quia etiam spes dicit aliquam imperfectionem sui subiecti, scilicet hoc carere re sperata: & fides intrinsicè dicit obscuritatem, & nihilominus est vera virtus.

Ad tertium, Respondeo antecedens solum esse verum de timore aliquo inefficaci, qui verè non est virtus; secus tamen esse de timore pœnarum inferni efficaciter ad omnia peccata, præsertim mortalia, vitanda nos impellente: quod esse difficile satis probat ipsa experientia.

Ad quartum, Respondeo hoc non esse verum de metu pœnæ, quæ concipitur à Deo infligenda, vt patet ex dictis.

40 CONCLUSIO III. Metus pœnæ excitans ad fugam peccati, habens simul coniunctam voluntatem peccandi, si posset impune fieri, non est quidem actus veræ virtutis, cum non contineat absolutum peccati odium, nec sufficienter sit efficax & fortis, prout requiritur ad actus virtutis: est tamen secundum suam intrinsicam non malus, sed potius aliquo modo bonus; quia aliquo modo auertit à peccato, licet non omnino efficaciter; nec secundum se dicit vllum affectum malum, aut respectum ad malam circumstantiam, sed præcisè fugam peccati ob timorem pœnæ. Et confirmatur, quia melius est eiusmodi timorem secundum se præcisè consideratum habere, quam eo omnino carere: quia sic homo sine villo fræno in peccatum rueret. Affectus tamen ille peccandi, si impune fieri posset, isti timori coniunctus est malus, vt per se patet.

41 Ad primum argumentum positum num. 26. Respondeo Primò, hoc nihil facere contra timorem positum in prima conclusionem, qui tollit omnem affectum erga peccatum etiam conditionatum, vt ostendi. Respondeo Secundò, illud solum probare illum alterum timorem esse malum, quatenus habet eum affectum peccandi sibi coniunctum, non autem eum esse malum secundum se.

Ad secundum, nego minorem generatim sumptam: tunc enim solum est vera, quado quis ita timet pœnam, vt sit paratus peccare ad eam vitandam; quod locum non habet in timore, quo timemus pœnam nobis à Deo infligendâ, vt patet ex dictis n. 35. Alias enim nõ tenemur semper magis timere culpam quam pœnam, nec prohibemur aliquo actu timere pœnam magis, quam aut illo aut alio actu tunc temporis timeamus culpam. Nam alias illicitum esset timere pœnam, nisi simul etiam timeremus culpam: quod falsum est.

42 Ad tertium, nego minorem. Illud enim tunc solum est malum, quando maius bonum destruitur ad obtinendum minus, sicut fit quado quis peccat vt vitet pœnam. vide dicta disp. 19. dub. 5. num. 84.

Ad quartum, Respondeo maiorem tunc solum esse veram, quando quis aliquid odit propter se, secus autem esse quando id odit propter aliud: tunc enim sufficit eum prius amare bonum contrarium illi malo, propter quod illud alterum odit. v. c. in presenti casu, timens culpam propter pœnam, debet prius amare proprium suum bonum cui pœna contrariatur, & hanc ideo odisse, ita vt propter eam oderit culpam: sic potest quis odisse cibos dulces, quia contrarij sunt eius sanitati, etsi nunquam amauerit amaritudinem iis contrariam.

Ad quintum, nego maiorem generatim sumptam; fallit enim quando eiusmodi fuga, aut amor proprii commodi excitant hominem efficaciter ad omnimodam fugam vitiorum, & ad virtutis prosecutionem: nam alias actus spei non esset virtus, quia respicit commodum sperantis.

D V B I V M VI.

A quo habitu eliciatur timor seruilis?

43 Agimus hic solum de timore seruili, de quo egi dub. 5. concl. 1. & 2. non autem de eo, de quo egi ibidem concl. 3. nam cum hic difficultatè non habeat, non indiget particulari habitu: quamuis fortè ex frequentatione eiusmodi actuum possit aliquis habitus gigni. Banez Bañez igitur 2. 2. q. 19. a. 6. putat probabilius esse hunc actum nullum habere habitum, à quo eliciatur. Quia hic habitus non potest esse infusus; nam timor seruilis manet in peccatore, in quo præter fidem & spem non manent vlli habitus infusi. Nec etiam potest esse acquisitus; quia eiusmodi timor supponit fidem, quam non supponunt vlli habitus acquisiti. Durandus verò in 3. d. 34. q. 4. docet eiusmodi timorem habere aliquem habitum, qui maneat etiam cum caritate: an autem hic sit distinctus ab habitu spei, expressè non docet.

44 Turrianus autem 2. 2. disput. 63. & Malderus ibidem q. 19. a. 4. in fine. Lorca ibidem disp. 14. n. 6. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 5. sect. 2. n. 10. docent eum elici ab habitu spei. Quæ sententia vera est, si loquatur de timore pœnæ æternæ, siue damni, siue sensus, aut etiam pœnæ purgatorij: & aperte de solo harum pœnarum timore spei.

44.
Turrian.
Malder.
Lorca.
Suarez.

Timor ser-
uilis elicitur
ab habitu
spei.

eam

Suarez

eam intelligit Suarez supra. Sequitur aperte ex dictis supra nu. 24. Nam, ut ibi ostendi, eadem virtus voluntatem inclinatur ad amandum aliquid bonum, & ad fugiendum malum ei contrarium: atqui dicta poenae contrariatur sperata nobis beatitudini, quatenus eius consecutionem, aut in perpetuum aut saltem ad tempus impediunt, adeoque cum ea nequeunt consistere: ergo eadem virtus, quae voluntatem inclinatur ad illam amandam, eandem inclinatur ut has poenas fugiat, ac sibi impendentes timeat. Et consequenter iuxta ibidem dicta uterque actus ab eodem habitu, praesertim infuso, elicitur.

45

Quod si intelligatur etiam de metu poenae temporalis, quae in hac vita à Deo pro peccatis saepe infligitur, ac loquatur de habitu spei theologicae, non est vera, nisi hæc timeatur expresse quatenus apprehenditur fore impedimentum in progressu spirituali: quia aliter ipsa non opponitur nostrae beatitudini, & consequenter timor eius non causatur ab amore beatitudinis, sed ex amore boni nostri naturalis, atque adeo ab eodem omnino principio procedit. Sicut autem etiam bona naturae quae talia possumus honeste à Deo sperare, ut ostendi disp. 19. dub. 5. nu. 82. ita possumus honeste timere mala illis contraria, tanquam à Deo nobis peccantibus inferenda; & hic timor habet veram rationem virtutis si nos efficaciter ad veram peccatorum restitutionem ac fugam incitet, iuxta dicta supra n. 38. Ex quo sequitur, hunc actum posse habere particularem habitum acquisitum vel infusum instar aliarum virtutum moralium.

46

Dices, Poena sensus tam inferni quam Purgatorii, etiam contrariatur bono nostro naturali, non minus quam alia mala temporalia: ergo eius timor similiter atque timor horum procedit ex amore boni nostri naturalis, nisi expresse timeatur quatenus contrariatur bono supernaturali. Respondeo negando consequentiam, quia poena inferni ac Purgatorii per se directe impedit consecutionem beatitudinis, atque ita directe & per se ei contrariatur, & consequenter eius fuga per se spectat ad virtutem spei, & est quaedam implicita prosecutio beatitudinis, praesertim cum adulti nequeant post hanc vitam illas poenas effugere, nisi beatitudinem consequendo. Secus est de timore poenae temporalis huius vitae, quae ex se non contrariatur nostrae beatitudini, sed eam communiter magis promouet, subtrahendo nobis facultatem peccandi, & compellendo nos ad Deum confugere. Illud ergo argumentum solum probat illam timorē posse procedere ex amore boni naturalis, quādo ea poena expresse timeatur, quatenus huic bono contrariatur: cum quo optime consistit nostra conclusio.

47
An timor
poenae eter-
nae sit virtus
theologica.
Lorca.

Dubitatur hic praeterea utrum timor actualis poenae aeternae sit secundum se virtus theologica, & non solum ratione habitus, à quo procedit Lorca sup. n. 7. id negat. Et probari potest, quia ut actus virtutis sit theologicus debet immediate versari circa Deum, quod non competit illi timori, qui non respicit Deum nisi indirecte, quatenus per eum timeatur poena à Deo infligenda, & impeditiva consecutionis beatitudinis.

Aliqui alij volunt illum simpliciter esse actum theologicum, quia putant obiectum formale illius actus esse omnipotentiam ipsius Dei illam poenam infligentis: sicut idem aiunt obiectum formale spei esse omnipotentiam Dei beatitudinem nobis liberaliter promittentis, & auxilia ad hanc consequendam subministrantis. Sed si hoc argumentum aliquid probaret, etiam probaret spei bonorum merè temporalium à Deo percipiendorum, ac timorem poenae merè temporalis à Deo infligendae esse actum theologicum, quae per se apparent falsa. Ideoque supra n. 33. & disp. 19. n. 53. ostendi dictas rationes nec constituisse, nec proprie ingredi obiectum formale spei vel timoris, sed id solum tanquam quasdam circumstantias afficere, earum ratione efficere, ut voluntas aliter in illud tendat, quam alias tenderet.

Igitur ad dubitationem Respondeo Primo, si loquamur de metu poenae damni, probabilius esse hunc actum esse theologicum, quia etiam indirecte & in obliquo, tamen explicitè tendit in ipsam beatitudinem, quatenus privari metuit, atque ita est eadem ratio huius actus, & spei qua Christus speravit beatitudinem sui corporis, de quo dixi disp. 19. n. 143.

Respondeo Secundo, si loquamur de metu poenae sensus, etiam possit aliquo modo dici actus theologicus, tum quia producit ab habitu theologico, tum etiam quia aliquo modo saltem indirecte & timorē respicit beatitudinem remouendo eius obstacula: tamē melius negatur esse actus theologicus, praesertim quando hæc poena non timeatur explicitè, quia contrariatur beatitudini, quia tunc timor non respicit beatitudinem, nisi per quandam consecutionem, & secundum moralem aestimationem. Nec refert quod producat ab habitu theologico, quia hic etiam potest influere in actus secundum se non theologicos, quatenus inclinatur non solum ad sui obiecti consecutionem, sed etiam ad amotionem impedimentorum, ut notat Lorca sup. n. 7. Denum ex dictis tam hoc quam præcedente dubio patet, tam actum quam habitum timoris servilis manere in nobis simul, cum caritate eundem omnino secundum substantiam, quāvis eius servilitas non maneat, ut patet ex dictis nu. 27. Item crescente caritate eius habitum, crescere, atque adeo etiam eius actum secundum id omne quod in eo habet propriè rationē virtutis, quāvis secundum id quod ratio timoris in eo connotat, atque ita secundum propriam rationem timoris, crescere caritate minuat, iuxta dicta n. 38.

D V B I U M VII.

Quis timor dicatur initialis?

Drandus in 3. d. 34. q. 4. putat timorem initialem distinguere specie à timore filiali & servili, quia secundum eum timor filialis habet pro obiecto formali poenam damni, & servilis poenam sensus; initialis verò utramque poenam simul sumptam, atque ita differt obiecto formali, & consequenter specie ab alijs duobus timoribus. Sed, ut ostendi supra dub. 4. Durand. aperte fallitur in suis principijs: nam tam poena damni, quam poena sensus, quando timeantur ut malum nostrum,

48
Timor po-
nae damni
est per se
actus theo-
logicus.

49
Secus est de
timore po-
nae sensus.

Habitus
theologicus
potest elici-
re actum ad
theologicum.

Lorca.

50
Timor ser-
vilis manet
cum carita-
te, non tamē
eius servili-
tas.

51
Durand.

nostrum, pertinent ad obiectum timoris seruilis: & timor filialis propriè timet culpā, quatenus displicet Deo; & pœnam damni solum, quatenus impedit caritatem in Deum. Cùm igitur, ut patet ex dictis dub. 4. 5. & 6. timor filialis habeat pro obiecto culpam præcisè quatenus displicet Deo, eiusque quoddam est malum, & seruilis ipsam pœnam, quatenus nobis mala est; illeque procedat ex amore amicitiae erga Deum, hic ex amore nostri; fieri omnino nequit ut vnus specie ac numero actus habeat obiectum formale conflatum ex obiectis formalibus vtriusque illius amoris: nam sic idem actus esset amor amicitiae erga Deum, & amor proprius nostri, & pertineret ad distincta genera, ut patet ex dictis disp. 19. dub. 1.

Obiectum formale timoris filialis nequit cum obiecto timoris seruilis confluere vnum obiectum formale.

52. D. Thom.

Timor seruilis potest dici initialis, quatenus nos ad filialem inducit. Trident. August.

Pro resolutione Nota cum D. Thoma 2. 2. q. 19. a. 8. timor initialis sic dici, quod sit initium timoris filialis siue caritatis: hoc autem initium potest esse duplex. Primum, extrinsecum; quia ratione dispositio ad formam etiam remota dicitur initium ipsius formae: & hac ratione timor seruilis potest dici timor initialis, quia, ut docet Trident. sess. 6. c. 6. paulatim nos disponit ad caritatem & dilectionem Dei. vnde D. August. tra. 8. 9. in epist. 1. S. Iohannis comparat timorem seruilem setae qua filium inducit, & ferro medici aperientis vlcus, ut sanitas acquiratur: quia scilicet per filium inducitur caritas.

53. Aliàs initium rei dicitur id, quod ipsi intrinsicum est: sic caritas imperfecta est initium caritatis perfectae. Et hac ratione timor filialis adhuc imperfectus dicitur timor initialis, respectu timoris filialis perfecti: & in hoc sensu communiter ferè accipitur timor initialis. Itaque timor initialis in priore sensu nihil est aliud quam timor seruilis, prout disponit nos ad caritatem suscipiendam. In secundo sensu est substantialiter idem cum timore filiali; solumque in eo connotat quandam imperfectionem, qualis in rebus incipientibus esse solet, quae paulatim ad perfectionem ducuntur. Item connotat in suo subiecto frequentes motus timoris seruilis, cum quadā anxietate, quae paulatim crescente caritate minuitur, iuxta dicta n. 50. Et hac ratione quandoque dicitur timorem initialem conflare ex filiali & seruili; non quod intrinsicè vtroque constet, sed quod connotet hunc secum coniunctum in eodem subiecto.

Qua ratione timor initialis dicitur constare ex seruili & filiali.

54. Peres, cur, sicut datur timor filialis initialis, ita similiter non detur timor seruilis initialis? Respōdeo rationē esse, quia timor filialis initio est minor etiam in ratione timoris filialis, & crescente caritate crescit: timor verò seruilis quia talis est initio maior, & eius seruilitas accedente caritate tollitur, & hac crescente anxietas quam connotat minuitur; atque ita ipse decrescit, quatenus habet rationem timoris seruilis.

D V B I V M VIII.

Quid sit timor mundanus?

55. **CONCLUSIO I.** Timor mundanus est, quo vitamus miseriae huius vitae, ut ad eas vitandas simus parati peccare: sicut amor mundanus de act. supernat.

danus est, quo ita amamus commoda temporalia, ut ad ea assequenda simus parati peccare. De hoc timore ait Iſaias c. 8. *Timorem eius ne timeatis, neque pauceatis; Domini exercituum ipsum sanctificantes; ipse timor vestester, & ipse terror vestester.* Et D. Petrus epist. 1. c. 3. *Timorem autem eorum ne timeatis.* Et Christus Luca 12. *Ne terreamini ab his qui occidunt corpus.* Et de amore hoc ait Iohannes epist. 1. c. 2. *Si quis diligit mundum, non est caritas Dei in eo.* Et in Euang. c. 12. arguit Phariseos, quia diligebant magis gloriam hominum quam Dei.

Iſaias 8.

1. Petr. 3.

Luc. 12.

1. Iohan. 2.

Iohan. 12.

CONCLUSIO II. Hic timor vel amor non sunt mali ex obiecto, seu quia tendunt in tale obiectum, sed quia inordinatè in id tendunt. Probat prior pars, quia ut sic sunt naturales affectus, qui possunt esse boni vel mali: naturale enim est homini fugere naturam incommoda, & amare ei commoda, quia naturaliter nos ipsos amamus. Probat secundā pars, quia haec inordinata tendentia est implicita volitio peccati, quod apprehenditur ut necessarium mediū assequendi commodi, vel vitandae miseriae: sicut omnis efficax volitio finis est implicita volitio mediij necessaria. vnde tales affectus in genere moris habent eandem numero malitiam cum peccato ad quod inclinant. v. c. amor pecuniae ob quam paratus es peccare, habet malitiam perituri.

56.

Qua ratione timor & amor mundani sunt mali.

D V B I V M IX.

Utrum timor maneat in Beatis?

Hac in re certum est timorem mundanum nullo modo remanere in Beatis, quia vitiosus est: in Beatis autem nullū potest esse vitium. Item timorem seruilem in ijs nō remanere, quia cū omnino certò sciant nullam sibi pœnam amplius posse imminere, nullā timere possunt. Idque non solum quatenus timor connotat aliquam anxietatem animi fugientis imminens malum: sed etiam quatenus præcisè dicit huius efficacem fugam, aut conatum ad eius fugā, quia hac necessariò respiciunt malū possibile euenire, ac nisi fugiatur probabiliter euenturum: sicut spes necessariò respicit bonum possibile acquiri; quare sicut hac nequit versari circa bonum quod certò scitur omnino impossibile acquiri: ita timor nequit versari circa malū quod certò scitur nullo modo posse euenire. Quare cū respectu Beatorum nullum sit tale malū, non potest in ijs esse timor seruilis. Nec refert quod in ijs permaneat habitus, quo hūc eliceretur timorem seruilem; quia cū ibi actus sit ipsis impossibilis, ille ibi nullū omnino habet rationem timoris. Ex quibus videtur etiam sequi, in Beatis non remanere actum timoris filialis, quia cū sciant sibi omnino esse impossibile peccare, nequeunt peccatum apprehendere, ut malū sibi vllō modo imminens aut vitatu difficile, & consequenter nec possunt illud timere.

57.

Timor mundanus & seruilis nequeunt esse in Beatis.

Contrā tamen videtur omnino certum in ijs reperiri aliquem actum timoris, quo Deum verè timeant: nam Iſaias 11. de Christo dicitur, *Et replebit eum spiritus timoris Domini.* Et psal. 18. dicitur, *Timor Domini sanctus, permanens in saeculum saeculi.* Et quamvis aliqui hunc locum explicant, quod

58.

Iſaias 11.

Psal. 18.

L I

timor

Bernard.

timor Domini maneat in Beatis secundum effectum; planior tamen & littera conformior est sensus, si timor intelligatur secundum se manere. Confirmatur, quia S. Bernardus episcopus 190. refert inter errores Abailardi, quod negauerit in Christo fuisse spiritum timoris Domini, ac timorem castum in Beatis futurum. Quare Theologi, excepto Durando, communiter concedunt, timorem Domini manere in Beatis. Qualis autem hic timor sit, variae inter eos sunt sententiae, ut patet apud Vasquez in 3. p. tom. 1. disp. 44. cap. 2. Suarez ibidem disp. 20. sect. 2. Bañez 2. 2. q. 19. a. 11. Caietanum, Turrianum, & Lorcanum ibidem.

Vasquez.
Suarez.
Bañez.
Caietan.
Turrian.
Lorca.

59

Nota ex dictis supra n. 38. timorem omnino strictè & completè sumptam, dicere Primò, auersationem alicuius mali, aut saltem hanc supponere; Secundò, eiusdem fugam; Tertiò, connotare quandam anxietatem animi fugientis malum: & saltem ut illa fuga habeat rationem virtutis, malum debere apprehendi arduum ac vitatu difficile. Sed hæc vltima non sunt absolute de intrinseca ratione cuiusvis timoris: nam quamuis strictè loquendo communiter dicamur non timere ea, quibus hæc conditiones defunt, tamen etiam vitato modo loquendi dicimur sæpe quædam timere, quibus eæ conditiones non cōueniunt, ut ex dicendis patebit.

60

Possumus
refugere
malum non
apprehensum
imminere.

Nota Secundò, etsi ut aliquod malum cum aliquo conatu fugiamus communiter requiratur ut apprehēdamus id tamquam nobis imminens & superuenturum nisi caueatur; tamen hoc non est absolute necessarium: nam sæpe experimur, quando aliquod graue malum vehementer apprehēdimus, nos illud cum quodam horrore refugere, quantumvis sciamus id nobis nullo modo posse imminere. Patet hoc cum ex alia turri per fenestram despiciamus profundum præcipitium; quantumvis enim sciamus nos non posse cadere, tamē ipsum casum refugimus ac horremus. Idem quod multis accidit quando inspicunt horredam aliquam belluam cauea inclusam. Ex quo patet, ut quis secundum communem etiam loquēdi modum dicatur aliquid timere, non esse omnino necessarium ut illud apprehēdat hic & nunc sibi imminere, ac vitatu difficile. Nam ita illud præcipitium aut belluam spectantes dicuntur hæc horrore ac timere, quantumvis sciant sibi inde nihil mali posse imminere.

61

Excellentia
rei optimæ
excitat sui
horrorem.

Lucæ 5.

Nota Tertiò, nos cum quodam pauore refugere non solum ea quæ nobis sunt mala, sed etiam ea quæ ob suam ingentem excellentiam nobis sunt valde improporcionata, quorum ideo accessum tanquam nobis improporcionatum ac inconuenientem refugimus. Sic pauperes conspectum ac accessum principum refugunt, & quando id necesse est, cum quadam trepidatione & timore eos accedunt, quantumvis nihil mali sibi ab ijs metuant. Sic S. Petrus Lucæ 5. cum vidisset se Christi virtute tot pisces cepisse, procidit ad genua Iesu, dicens: Exi à me, quia homo peccator sum Domine: timens nimirum tam excellentis Prophetæ præsentiam, non quod aliquid mali ab eo sibi metueret; sed quia apprehēderat se indignum ut coram eo consisteret. Et ibidem inferius, cum homines vidissent paralyticum sanatum, repleti sunt timore dicentes, Quia vi-

dimus mirabilia hodie. Item c. 7. resuscitato viduæ filio, accepit omnes timor, & magnificabant Deum. Hinc etiam S. Gregorius lib. 17. Moral. cap. 17. aliàs 15. explicans illud Iob c. 26. Columnæ calis contremiscunt, & pauent ad nutum eius; in fine capituli ait: Ipse virtutes celestium, quæ hunc sine cessatione conspiciunt, in ipsa sua contemplatione contremiscunt, & pauent ad nutum eius. Sed idem tremor, ne is penalis sit, non timoris est, (scilicet quo malum aliquod impendens timeant) sed admirationis. Hinc etiam apud profanos horrore sapientie venerationem significat, ut notat Seruius in illud Virgilij Aeneidos l. v. 169. Horrentiq; atrum nemus imminet umbra. Item lib. 7. v. 173. Horrendum Virgilij filius & religione parentum. vnde etiam lib. 6. v. 10. Sibyllam vocat horrendam.

Ex quibus patet duplicem timorem repetiri posse in Beatis. Primò, filialem, qui respicit immediate ipsa peccata tamquam malum contrariū diuinæ bonitati. Cum enim ipsi Deum summè ament, eiusque bonitatem quodammodo infinites magis aestiment, quam nos eam possumus aestimare, consequenter malitiam peccati, ut Deo contrariā, quasi infinites magis apprehendunt, quam vllus viator eam possit apprehendere: hinc quantumvis certò sciant sibi nullum peccandi periculū imminere, tamen ipsum peccatum non solum vehementissimè detestantur, sed cum quodam etiā horrore refugunt, iuxta explicat. 61. Et quamuis hic actus non respiciat malū imminens, aut vitatu difficile, ideoque nec anxietatem causet, nec constantiam aut fortem conatum in voluntate requirat ad peccati fugam, atque ita non sit talis timor, qualem Aristoteles definit, & qualem supra diximus debere hic in nobis esse timorem peccati siue filialem siue seruilem, ut habeat rationem virtutis; tamen secundum vitatum etiam loquēdi modū verè dicitur timor, cum ea, quæ timori seclusis imperfectionibus ipsius subiecti conuenire possunt, ipsi conueniant.

Dices, Hinc sequetur in Beatis etiam repetiri timorem seruilem, saltem secundum suam substantiam: quia similiter poterunt apprehendere penam damni tanquam grauissimum malum, ut quod contrariū bono bono, scilicet visioni Dei, quam vehementissimè etiam amant. Respondeo nego consequentiam: quia cum Beati sine comparatione ament Deum apprehensiuè plus quam seipsos, longè aliter apprehendunt malum culpæ, quam malum pænæ, ideoque ex illius apprehensione mouentur quodam horrore, non tamen ex apprehensione huius, præsertim cum de se suisque bonis planè securi, de solis bonis diuinis sint solliciti.

Secundus timor in Beatis est reuerentialis, qui nascitur partim ex vehementi apprehensione maiestatis Dei, quæ eos excitat ad summam ipsius venerationem: partim ex apprehensione suæ propriæ vilitatis, quæ eos excitat ad sui desipientiam, & profundam humilitatem: vnde fit ut accessum familiarium ad Deum apprehendant ut sibi minis conuenientem, atque ita eum quodammodo refugiant, & cum quodam tremore ei assistant. Non quidem qui gignat in ijs aliquam anxietatem aut perturbationem (hæc enim ab eo statu longissimè absunt) sed

62
In Beatis
duplex timor.

63

Cur in Beatis
negatur
esse timor
seruilis.

64
Timor reuerentialis
in Beatis.

sed qui naturaliter consequitur illam apprehensionem & venerationem maiestatis diuinæ iuxta dicta nu. 62. Quare hic actus potest produci vel ab habitu religionis, qui inclinat ad Dei venerationem; aut ab habitu humilitatis, prout ille sequitur diuersam considerationem.

D V B I V M X.

Quid sit desperatio

65 *Almainus.* **A**lmainus tract. 1. moralium c. de spe, sub fine, putat desperationem posse consistere aut in solo actu intellectus, quo quis liberè & firmiter iudicat se non esse saluandum; aut in solo actu voluntatis, quo non vult saluari, etsi credat se de facto saluandum.

66 *Turrian.* Quidam alij apud Turrianum 2. 2. disput. 64. dub. 1. docent Primò, ad desperationem non sufficere actum voluntatis, quo quis non vult beatitudinem, nisi iudicet se eam non consecuturum. Quia spes necessariò requirit iudicium, quo iudicamus nos consecuturos beatitudinē: ergo desperatio requirit iudicium quo iudico me eam non consecuturum. Confirmatur, quia velle beatitudinem, quam non credis te assecuturum, non est spes: ergo nolle beatitudinem quam credis te assecuturum, non est desperatio.

67 Docent Secundò, ad desperationem sufficere solum iudiciū intellectus, quo quis liberè & imprudenter iudicat se non saluandū. videntur autem loqui de iudicio quo id omnino firmiter iudicat. Probat, quia tale iudicium auferit obiectum spei ac rationem eius formalem, & reddit iudicantem impotentem sperare; ergo est peccatum positiuè contrarium spei. vnde vltariū inferunt esse peccatum desperationis, adduntque in hoc solo consistere veram desperationem, non autem in actu voluntatis.

68 *Non omne peccatum contrarium spei est desperatio.* Sed hoc argumentum nihil probat, nam secunda illatio est aperte nulla. Optimè enim hæc consistunt, aliquod peccatum esse positiuè contrarium spei, & tamen non esse desperationem: nam alias præsumptio esset desperatio. Item certum est eum qui positiuè vult numquam sperare, peccare positiuè contra spem, & tamen secundum illos Auctores per hunc præcisè actum non desperat. Tertio, quia qui positiuè vult numquam credere Deo, peccat positiuè contra fidem, etsi nullum habeat iudicium fidei repugnans; & tamen talis non elicit actum infidelitatis: ergo similiter potest quis positiuè peccare contra spem, non eliciendo actum desperationis.

Similiter in argumento proprio parte allato, nego consequentiam. Nam simili ratione ex eo quod ad fidem necessaria sit voluntas, qua quis vult aliquid credere præcisè quia à Deo reuelatū est, probares ad infidelitatem necessariam esse voluntatem qua quis non vult Deo ita credere. Quod tamen non est verū: nam qui negat aliquem articulum, quem scit ab Ecclesia credi, est hæreticus, quātumuis habeat actu voluntatem credendi omnia quæ Deus reuelauit. Ad confirmationem, Respōdeo eam nihil facere ad rem: nam etsi concedatur desperationem

Coninck de act. supernat.

non posse consistere cum iudicio, quo iudico me omnino consecuturum beatitudinem; inde non sequitur eam requirere iudicium, quo iudico me eam omnino non consecuturum: datur enim medium, vt ostendam n. 79.

Communior autem Theologorum sententia est desperationem formaliter consistere in actu voluntatis. Ita D. Thomas 1. 2. q. 40 a. 2. Caietan. ibidem. Valentia disp. 3. q. 7. puncto 2. Lorca 2. 2. sect. 2. disput. 16. & alij, qui omnes constituunt desperationem in quodam recessu à beatitudine siue bono sperando. Est tamē difficultas communiter non satis explicata, qualis hic recessus sit. Multi enim videntur dicere eum consistere in positiua nolitione beatitudinis.

Sed hoc habet magnam difficultatem: videtur enim fieri non posse vt quis positiuè nolit esse beatus, cum ad hoc sit necessarium vt in beatitudine concipiat aliquam rationem mali, quæ in ea nequit concipi, cum ipsa essentialiter includat absentiam omnis mali. Hinc etiam ipsi damnati, quātumuis oderint Deum, tamen desiderant esse beati.

Dices Primò, Etsi quis beatitudinem formaliter aut in genere sumptam nequeat odisse, poterit tamen ex ignorantia, in ipsa Deivisione concipere aliquid mali, ideoque eam nolle. Sed contra Primò, videtur valdè difficile, eum qui aliquo modo scit quid sit Deus, aut quid sit eum videre, posse indicare sibi esse malum eum clare videre. Quid enim mali potest in eo concipi? hinc Vasquez 1. 2. disp. 39. nu. 7. expressè docet, fieri nullo modo posse vt quis nolit esse beatus aut non videre Deum. Secundò, etsi concedamus aliquos ex stupida ignorantia iudicare visionem Dei sibi esse malam, non poterunt tamē eam propriè desperare: quia ea sola desperamus, quæ nobis desideramus (nemo eum propriè dicitur desperare se fore miserum), qui autem iudicant beatitudinem sibi esse malam, adeoque eam nolunt, eam non desiderant.

Nec fatissimè dicere, quod beatitudo possit concipi partim bona, partim mala, & ita partim desiderari, partim odio haberi; quia inde non sequitur quod possimus eam simul absolute odisse & desiderare: sed solum quod possimus in ea aliquid odisse, & aliquid amare. Nam si iudicemus nobis esse bonum eam etiam coniunctam illi malo habere, & ita eam absolute desideremus, non possumus simul absolute nolle eam habere: sed tunc solum possumus desiderare illud malum ab ea abesse. Quod si iudicemus melius nobis esse ea carere, quàm habere coniunctam cum eo malo, & ita eam absolute nolimus habere, tunc non possumus simul eam absolute desiderare.

His adde, saltem paucissimos esse, qui ex simili ignorantia possint concipere beatitudinem sibi esse malam, aut eam aliquid mali in se continere, ita vt possint eam positiuè ideo nolle habere: plurimos verò desperare qui ea ignorantia non laborant. vnde sequitur, desperationem non posse consistere in eiusmodi nolitione.

Dices Secundò, Multi concipiunt beatitudinē vt valdè difficilem, aut etiam impossibilem sibi

L 1 2

ad

69 Desperatio est actus voluntatis. D. Thomas. Caietan. Valentia. Lorca.

70 Beatitudinē nemo potest odisse.

71

Vasquez

72

73

ad acquirendum, & hac ratione sibi malam, atque ita eam nolunt & desperant. Respondeo quod beatitudo concipiatur ut difficilis vel impossibilis acquiri, non efficere ut ipsa iudicetur in se mala, aut minus desiderabilis; nec hoc potest esse ratio cur eam villo modo oderimus, aut nolumus. unde etiam damnati quantumvis sciant eam sibi esse impossibilem, tamen eam maxime desiderant: sed solum efficit ut non ametur efficaciter, siue ut eius prosecutio iudicetur inutilis aut mala, ideoque odio habeatur. quæ multum inter se distinguuntur; sapientem fit ut rem aliquam vehementer desideremus, & tamen nolumus eam villo modo prosequi, aut etiam ut eius prosecutionem tamquam minus difficile, aut omnino inutilem, aut etiam alijs bonis ardentius à nobis amatis contrariam oderimus. Et hanc omnes desperantes immediate ac directe nolunt, & solum mediate ab ipsa beatitudine recedunt, eaque aliquo modo fugiunt: non quidem eam secundum se absolute nolendo, sed nolendo eam efficaciter prosequi, & fugiendo media quibus ad eam accedendum est. Et sic intellige D. Thomam supra docentem desperationem esse recessum à beatitudine. Vt autem hæc sint clariora,

Possumus aliquam rem cuius prosecutionem oderimus.

Qua ratione desperans recedit à beatitudine.

74. Quid desperatio significet.

In quo consistat.

75. Tripliciter deficiamus à rei alicuius prosecutione.

Nota Primò, desperationem (ut patet ex ipso nomine, & communi sensu) significare quādam positivam, & omnimodā defectionem à spe, siue actum directē & immediatē repugnantē ipsi spei, quo omnino ab ea deficiamus: quādiu enim aliquis non omnino deficit à spe, non dicitur absolute desperare. Sicut igitur spes (ut ostendi disp. 19. n. 36.) formaliter consistit in efficaci desiderio boni amati, siue in actu voluntatis, quo hoc bonū efficaciter prosequitur: ita desperatio formaliter consistit in actu, quo quis positivē, directē, ac immediatē ab illius boni prosecutione penitus discedit. Confirmatur, quia cum desperatio significet actum directē ac immediatē contrariam ipsi spei: item cum eiusmodi defectio ipsi spei inter omnes actus maxime directē & immediatē contrarietur, optimē in eo formalis ratio desperationis constituitur.

Nota Secundò, nos tam ab externa siue corporali, quā ab interna siue spiritali rei alicuius prosecutione tripliciter posse deficere. Primò, merē negativē, v. c. quiescendo non nihil in itinere, quo ad locū destinātū tendimus; aut non eliciendo, siue nolendo elicere actū spei, quando ad hoc non tenemur. Secundò, ex itinere nostro deflectendo, aut non nihil retrocedēdo, cū voluntate tamen postea illud prosequēdi. Item non eliciendo actum spei, quando ad hoc tenemur, aut etiā positivē nolendo tunc elicere actū spei, ita tamen ut habeamus voluntatem postea redeundi ad prosecutionem boni sperandi. Qua ratione etiam possumus dici vel retrocedere vel saltem à spe nostra deflectere per omne peccatū mortale. Tertiò, prosecutionem nostri itineris aut boni sperandi penitus deferēdo. Et hac sola ratione dicimus nostram prosecutionē siue defectionem absolute deferere, siue ab ea omnino deficere. Secus est in prioribus duobus modis: nam in primo modo non possumus propriē dici deferere nostrā prosecutionem, sed solum ab ea actu continuanda non nihil cessare. In secundo

verò aliquo quidem modo nostrā prosecutionem deferimus, & ab ea verē deficiamus, non tamen omnino: nam ratione propositi eam postea resumendi, ipsam aliqua ex parte secundum moralem estimationē continuamus. Et confirmatur, quia aliās omnis qui peccat mortaliter deberet dici omnino abicere siue deferere spem beatitudinis, quia in huius prosecutione retrocedit; illud autem est absurdum, quia sic omnis peccans mortaliter perderet habitum spei.

Ex his sequitur Primò, desperationem non posse consistere in actu intellectus, quo quis firmiter iudicat rem desideratam sibi esse acquiri impossibilem, aut se eam non consecuturum; quia hic actus non contrariatur directē & immediatē ipsi spei, sed solum indirectē, quatenus repugnat actui, quem spes necessario supponit, scilicet iudicio, quo quis iudicat se posse rem desideratam consequi: quare si per impossibile fieret ut quis habens prius iudicium simul indicaret se posse rem desideratam consequi & probabiliter consecuturum, posset hic habere verum actum spei, nec villo modo posset dici desperare. Quæ essent falsa, si desperatio consisteret formaliter in illo iudicio: nam desperatio formaliter & per se immediatē repugnat spei, sicut odium amoris: & quicumque haberet se formalem actum desperationis, verē diceretur desperare, quantumvis per impossibile simul habeat actum spei; sicut si quis simul respectu eiusdem rei eliceret odium & amorem, diceretur verē simul eam rem odisse & amare.

Qui tamen eiusmodi iudicia circa beatitudinem liberē eliceret, eò quod culpabiliter redderet sibi actum spei omnino impossibilem, eius habitum infusum perderet, ut patet ex dictis disp. 19. dub. 11.

Sequitur Secundò, desperationem non consistere in directā & expressā nolitione ipsius beatitudinis, aliòve voluntatis actu, quo quis hanc directē & immediatē secundum se fugiat siue oderit, quia, ut ostendi n. 70. eiusmodi actus aut vix, aut fortē nullo modo potest ab homine elici, cum tamen constet multos desperare. Item cum desperatione potest consistere absolutum desiderium beatitudinis, quod esset falsum, si illa consisteret in expressā nolitione beatitudinis, cum qua non consistit illud desiderium.

Sequitur Tertiò, eam non consistere in prima aut secunda defectione à spe ex recentibus n. 75. quia cum his potest consistere vera spes, sicut cum alijs peccatis mortalibus; atque adeo infertur eam consistere in tertia defectione, quia hæc absolute, directē ac immediatē contrariatur actui spei.

Sequitur Quartò, resolutio propositi dubij, scilicet desperationem formaliter consistere in actu voluntatis, quo expressē statuimus numquam amplius prosequi siue sperare beatitudinem, aliāve rem sperandam: quia huic actui propriē conveniunt, quæ ostendi supra ad desperationem requiri.

Dices, Eiusmodi nolitio non opponitur directē & immediatē ipsi actui spei: ergo non est desperatio. Antecedens probatur, quia ut unus actus directē alteri opponatur, debet uterque

76. Desperatio non consistit in actu intellectus.

77. Desperatio non est nolitio beatitudinis.

78. Quid sit desperatio.

79.

ver-

D V B I V M XI.

Quale iudicium prærequiratur ad desperationem.

Hæc difficultas præcipue proponitur Primò, ut videamus an desperatio possit esse sine hæresi: nam cum saltem secundum multorum sententiam sit hæreticum credere nobis salutem esse impossibile, & desperatio videatur supponere tale iudicium; videtur supponere iudicium hæreticum. Secundò, ut sciamus quod sit obiectum formale desperationis. Quas difficultates varij satis perplexè tractant, ut videre est apud Turrianum 2.2. disp. 64. dub. 1. & 2. & Bañez ac Loream ibid. q. 20. a. 1. & 2. Sed ex dictis dubio 10. facilis est horum solutio.

CONCLVSIO I. Et si desperatio quandoque proveniat ex eo, quod quis iudicat salutem sibi esse impossibile; tamen hoc non est necessarium, sed sufficit quod apprehendat se nunquā de facto futurum saluum, quantumvis iudicet se posse saluari, ac etiam de facto saluum fore, si diligenter gratiæ Dei cooperaretur. Itē sufficit quod apprehendat seriam prosecutionem salutis ob pravas suas inclinationes sibi esse valde difficile aut contrariam suis voluptatibus, quas perditē amat, nec vult deserere: singula enim hæc iudicia sunt nata aliquem excitare ut nolit amplius beatitudinem prosequi, & pater duo posteriora non esse hæretica, imò possunt de facto esse vera, & sæpè talia sunt.

CONCLVSIO II. Obiectum formale, siue ratio mouens ad desperationem, quandoque est apparens inutilitas spei, siue quod quis iudicans consecutionem beatitudinis sibi esse impossibilem, aut se quidquid agat, nunquam eam consecuturum, apprehendat eius prosecutionem sibi omnino esse inutilem, ideoque eam auerteretur. Aliàs est ipsa difficultas, quam quis in prosecutione beatitudinis experitur, nimiumque apprehendit. Aut etiam contrarietas, quam hæc prosecutio habet cum voluptatibus quas ipse amat.

Ex quibus sequitur Primò, desperationem posse nasci ex amore variorum peccatorum quibus quis nimis afficitur; sæpè tamen nasci aut ex infidelitate, quia quis credit sua peccata esse maiora misericordia & bonitate Dei; aut ex pusillanimitate aut acedia, quando hominem tædet tot difficultates in prosecutione beatitudinis occurrentes superare. vide D. Thomam 2.2. q. 20. a. 4.

Sequitur Secundò, desperationem ex natura sua esse grauius peccatum, quam sint peccata contra virtutes morales, quia repugnat virtuti theologicæ, & magis à Deo auertit. Est tamen leuius odio Dei, quod directè aduersatur bonitati Dei, & grauissimam ei infert injuriam, Item esse leuius infidelitate, quia hæc directè auertit nos à veracitate Dei, & hunc facit mendacem, adeoque Deo valde iniuriosa est. Desperatio autem non auertit nos directè à Deo: nam, ut ostendi nu. 70. & 74. desperans non auertatur ipsam beatitudinem secundum se, sed hanc

L1;

de si-

versari circa idem obiectum: quod hic non contingit; nam spes solum est volitio beatitudinis, dicta autem volitio non est nolitio beatitudinis, sed prosecutionis ipsius beatitudinis.

Ad argumentum, nego antecedens. Ad probationem, nego minorem: actus enim spei est etiam volitio ipsius prosecutionis beatitudinis: non solum quia omnis volitio libera virtute supra se ipsam reflectitur; adeo ut omnis qui liberè vult, velit se velle; sed etiam quia efficax in trerio finis est implicita volitio mediij necessarii: spes autem est efficax intentio beatitudinis, & huius prosecutionis siue ipse actus spei est medium necessarium ad eam obtinendam. Quare duo supra dicti actus per se directè dicunt quandam repugnantiam, ut in eodem subiecto simul consistent.

Sequitur Quintò, desperationem respicere duplex obiectum, scilicet rem sperandam, v. c. beatitudinem, & huius prosecutionem: respectu prioris habet rationem desperationis; respectu secundi habet rationem nolitionis: nam, ut ostendi supra, desperans beatitudinem hanc nullo modo propriè ac directè auertatur, sed desiderat; ipsam verò prosecutionem non desperat, sed non vult, siue eam auertatur.

Sequitur Sextò, ut quis desperet non esse necessarium ut ipse iudicet salutē aliamve rem desideratam sibi esse impossibilem, aut se eam non consecuturum: potest enim quis nullū eiusmodi iudicium eliciendo, sed solum apprehendendo beatitudinis prosecutionē valde difficilem aut contrariam suis voluptatibus, quas perditē amat, & non vult deserere, absolutè secum statuere nolle eam amplius prosequi, sed se totum voluptatibus immergere: quo casu desperabit. Quare quod multi dicunt; desperationem supponere iudicium, quo quis iudicat consecutionem rei amatæ sibi esse impossibilem, ut verum sit, impossibile debet accipi pro valde difficili, ut sæpè etiam in Scriptura accipitur: tale autem apprehenditur id quod non possumus consequi, nisi deserendo ea quæ valde amamus: ab his enim videmur vobis non posse auelli.

Nota tandem, etiam, ut iam ostendi, desperatio propriè & formaliter consistat in solo dicto actu voluntatis, eam tamen necessariò connotare absentiam alicuius actus intellectus, scilicet iudicij, quo quis iudicat se rem amatam consecuturum; quia qui haberet tale iudicium, etiam rem omnino noller prosequi, tamen eam propriè non desperaret. Similiter spes formaliter quidem consistit in solo actu voluntatis, intrinsecè tamen connotat aliquem actum intellectus, quo res amatata iudicatur saltem probabiliter consequenda: qui enim nullo modo crederet se rem amatatam aliquando consecuturum, etiam per possibile vel impossibile haberet efficax illius desiderium; tamen hoc non haberet rationem spei, nec ipse posset dici rem illam propriè sperare. quamvis nec eam propriè desperaret, ut patet ex dictis n. 76.

Coninck de act. supernat.

80 Desperat propriè beatitudinem, qui eius prosecutionem non vult.

81 Non omnis desperans iudicat beatitudinem sibi esse impossibilem, aut se eam non consecuturum.

82 Desperatio necessariò connotat absentiam alicuius iudicij.

83

Turrian. Bañez. Lorea.

84

85 Obiectum formale desperationis.

86

D. Thomas.

87 Quantum sit peccatū.

Ephes. 4.

desiderat, & solum aueratur eius prosecutione; quare illa non ita directe nos auertit a Deo, sicut odium Dei & infidelitas nos ab eo auertunt. Est tamen communiter periculosior ipsa infidelitas, & causa plurium peccatorum, iuxta illud ad Ephesios 4. *Desperantes semetipsos tradiderunt impudicitia, in operationem immunditiae omnis in auaritia.* Ac si diceret, Desperantes futura bona omnem beatitudinem in voluptatibus constituerunt, ideoque inexplēbilitate eas concupierunt, sicut auari pecunias.

D V B I V M XII.

Verum Deus possit alicui adhuc viuenti reuelare suam damnationem?

88
Bonauent.
Altiſiod.

Bonauentura in 1. dist. vltima, in explic. textus, & Altiſiod. l. 3. tract. 5. c. 6. q. 5. paulo ante finem id negant. Quia talis esset perplexus; nam simul teneretur sperare beatitudinem, ob praeceptum spei eamque nolle, quia deberet se conformare diuinæ voluntati, volenti eum absolute damnare. Secundò, potest probari, quia videtur repugnare diuinæ bonitati, constituere hominem viatorem in eo statu, in quo nequeat ulterius tendere in suum finem. Tertiò, quia eiusmodi reuelatio nullius boni, & multorum malorum esset causa.

89

Iohann. 2.

Nota hanc reuelationem posse concipi tripliciter fieri. Primò, merè comminatorie, siue sub conditione nisi peccator se emendauerit. Sic Iohannis 8. v. 21. & 24. Christus ait Iudæis, *In peccatis vestris moriemini.* hoc enim comminando dixit. Secundò, ita ut Deus absolute alicui prædicat ipsum damnandum, ita tamen ut ipse id solum accipiat comminatorie dictum: qua ratione S. Petro fuit reuelatum futurum ipsius peccatum. Tertiò, ita ut is cui fit reuelatio, perfecte intelligat eam assertorie & absolute fieri, nec ullam conditionem subintelligi. Et de hac sola reuelatione difficultas procedit; nam secundo modo, & multò magis primo modo posse alicui suam damnationem reuelari Altiſiodor. supra concedit.

Altiſiod.

90

CONCLUSIO I. Posito præſenti Dei decreto, quo statuit omnibus hominibus hanc vitam tamquam quoddam stadium, in quo ad salutis brauium contendere possint, atque adeò quo decreuit nulli, quamdiu ratione utitur, hunc cursum reddere impossibilem, fieri nequit ut ipse alicui iuxta tertium modum ex dictis suam damnationem reuelari quia, ut ostendit dub. sequenti, per eiusmodi reuelationem homini spes, & consequenter seria salutis prosecutio redditur omnino impossibilis. Est communis sententia, quia omnes fatentur hanc reuelationem non posse fieri secundum potentiam Dei ordinariā: unde etiam communiter inferunt, si cui eiusmodi reuelatio fieret, eam fore intelligendam solum comminatorie fieri, nisi forte omnino clare constaret eam absolute assertorie fieri. quod, ut iam dixi, hoc rerum statu fieri nequit.

91

CONCLUSIO II. Deus secluso tali decreto ex absoluta potentia posset alicui peccatori suam damnationem iuxta tertium illum modum reue-

lare. Ita D. Thomas qu. 23. de veritate a. 8. ad 2. D. Thomas Valentia 2. 2. disp. 3. q. 4. puncto 1. Bañez ibidem q. 22. a. 1. dub. 3. Turrianus disp. 65. dub. 2. Lorca sect. 2. disp. 18. Valquez 1. 2. disp. 72. n. 15.

Probatur Primò, quia eiusmodi reuelatio secundum se non est intrinsece mala, sed solum potest esse mala ratione incommodorum, quæ ex ea sequerentur: atqui hæc non sunt tanta, quin Deus iis neglectis posset ob iustam causam illam reuelationem velle, ut patebit ex solutione obiectorum: ergo potest Deus absolute eiusmodi reuelationem velle.

Probatur Secundò, quia Deus potuisset primum hominem ita creare, ut, si peccaret, nolleret ei unquam dare gratiam, qua a peccato resurgeret, idque ei clare intimare; quo casu ille non minus potuisset labi, quam iam lapsus est; post lapsum autem clare cognouisset se infallibiliter perpetuò damnandum esse: ergo Deus posset simili modo alicui peccatori idiam absolute denunciare, si nullum ipsius decretum obstaret.

Ad primum argumentum positum num. 88. nego assumptum; quia talis nec teneretur positivè sperare beatitudinem, nec etiam eam nolle; sed posset se habere merè negatiue respectu ipsius.

Ad secundum, Respondeo, id seposito ipsius præſenti decreto bonitati diuinæ non repugnare, quando ad sunt iustæ causæ id faciendi: v. cad puniendi grauissima alicuius peccata, & terrorem cæteris incutiendum, quibus eiusmodi reuelatio innotesceret. Confirmatur, quia ob similem causam Deus iuste reuelat damnatis ipsorum damnationem fore æternam, sine villo remedio salutis: & tamen hinc ipsi accipiunt occasionem infinita peccata patrandi, non minus quam is cui hæc sua damnatio esset ita reuelata: solumque hoc interest discrimen, quod illi nequeant augere ulterius damnationem suā, eiusmodi autem homo adhuc eam posset augere. Sed hoc non est tanti momenti quin ob graues causas posset negligi. Ex quo patet responso ad tertium: negandum enim est assumptum; nam talis reuelatio potest esse causa boni, scilicet exercitij, & ostensionis diuinæ iustitiæ: ut alijs peccatis deterreantur. Eiusmodi tamen homo delinqueret ex parte esse viator, quia non posset amplius contendere ad suum finem.

Dixi, eiusmodi reuelationem posse fieri alicui peccatori, quia videtur satis probabile, secus esse dicendum de iusto. videtur enim omnino repugnare diuinæ bonitati hominem sibi amicum ac filium adoptiuum, cui secundum præſentem statum debita est æterna gloria, præter suum meritum constituere extra omnem spem salutis, & in morali quadam necessitate ab ea excidendi in perpetuam damnationem, prout fieret per eiusmodi reuelationem, quia per hanc tali homini redderetur seria salutis prosecutio moraliter impossibilis, ut patebit ex dubijs sequentibus, sine qua tamen nequimus ipsam salutem consequi: unde eiusmodi reuelatio homini viatori facta habet locum grauissimæ penæ, quam iustus non meretur. quæ magis confirmabuntur n. 96.

Dices

94 Dices Primò, Verum est iam de multis existentibus in gratia dicere quòd in mortali peccato morientur, ideoque damnabuntur, idque Deus certò prævidet futurum: ergo poterit ijs hanc veritatem reuelare. Secundò, talis homo fuisset lapsus in peccatum mortale, & ob id damnandus, etiam si Deus hoc ei non reuelasset: ergo Deus per suam reuelationem non est ei causa peccandi, aut damnationis. Terriò, legimus de multis Sanctis, qui dicebant quòd vellent Deum summè amare, eique accuratissimè seruire, etsi scirent se perpetuò damnandos: ergo is cui Deus suam damnationem ita reuelasset, posset adhuc amare Deum super omnia, eique diligenter seruire, & consequenter prosecutio salutis non redderetur ei impossibilis.

95 Ad primum, nego consequentiam: quia non omnis veritatis reuelatio est conueniens aut licita, vt patet in reuelatione occulci criminis alieni. Eiusmodi autem reuelatio videtur omnino inconueniens ob grauissima incommoda quæ secum adfert, quæ homini immerito sibi que caro infligere, videtur omnino repugnare diuinæ bonitati, præsertim si id fiat sine graui aliqua ac necessaria causa: qualis Deo in hoc casu non videtur posse occurrere: nam omnia bona, quæ ex eiusmodi reuelatione prouenire possent, Deus infinitis alijs modis sine vlla difficultate aut incommodo procurare posset. Secus hæc se habent respectu peccatoris, quia vt ei fiat eiusmodi reuelatio, sufficit quòd possit esse iustissima punitio peccatorum ab eo iam commissorum, poteritque expedire ea sic puniri.

96 Confirmatur, quia, vt docet S. Damascenus l. 2. Fidei orthodoxæ c. 29. circa medium, & sub finem, Deus voluntate antecedente, & ex se solum vult ea, quæ nobis absolute bona sunt, qualia sunt etiam temporalia incommoda, quæ nobis sunt occasio merendi maiorem gloriam. Ea verò quæ nobis absolute mala sunt, & præsertim si ex se causent desperationem aut damnationem, nullo modo vult ex se, seu voluntate antecedente; sed solum ob causam à nobis prius datam, siue ob nostra peccata, & voluntate hæc consequente: atqui eiusmodi reuelatio simpliciter est mala ei cui fit, quia adimit ei omnem potestatem sperandi, & est ei grauissima occasio desperandi, ac incidendi in graui peccata; nec potest ipsi id quidquid prodesse: ergo Deus nequit eam alicui facere, nisi accepta occasione ex ipsius peccatis, quibus eam sibi fieri sit meritus. Ex quibus nostra sententia clarè confirmatur.

97 Ad secundum, nego consequentiam. Nam si videam aliquem certò patraturum aliquod scelus, & deinde eum vt hoc perpetret multis adhorter, & vehementer inflammem, sum ei verè causa cur faciat illud opus, quod aliàs erat facturus, mihi que imputabitur. Deus autem per talem reuelationem eiusmodi hominem excitarer vt negligentius salutem suam procuraret, ac peccata vitaret; imò constitueret eum in eo statu, in quo ei difficillimum omnino esset ferriò peccata fugere, vt magis patebit ex dicendis dubijs, atque ita eum quodammodo excitaret ad committenda ea peccata, ob quæ esset dam-

nandus; non quidem per modum suadentis; sed per modum proponentis alicui aliquod obiectum, quo scit eum grauiter excitandum ad peccandum. His adde, eum hominem per eiusmodi reuelationem excitandum non solum ad committenda ea peccata, quæ aliàs fuisset facturus, sed etiam ad multa alia: vix enim moraliter fieri potest, quin is qui nullam sperat salutem, & scit se æternum damnandum, non committat multa peccata.

98 Dices, Hinc sequetur, Deum reuelantem peccatori suam damnationem, similiter fore causam peccatorum, quæ ipse ea occasione facturus est. Respondeo nego hoc sequi: quia eorum, quæ ex nostra aliqua actione sequuntur per accidens, ac præter intentionem nostram, tunc solum dicimur esse causa, quando de ea sequantur, tenemur nostram actionem omittere: cum autem Deus habeat iustissimam causam illi peccatori reuelandi suam damnationem, nō tenetur hoc omittere ob peccata quæ inde videt fecutura. Quare cum hæc ex ea reuelatione non sequantur per se, sed ratione male voluntatis illius peccatoris, nec etiam à Deo vlla ratione intenduntur; ipse nequit eorum dici causa, sed solum potest dici ijs dedisse occasionem aliquam, quod sæpè ob iustam causam licitè & honestè fit. Secus est de reuelatione iusto facta, quia, vt ostendi, huius non videtur posse esse iusta causa. His adde, peccatorem dedisse sponte iustam causam talis reuelationis, atque ita sibi imputare debere mala, quæ inde sequuntur: secus autem esse in iusto, qui eam non meruit.

99 Hæc dixi solum, vt ostendam veramque consequentiam tam argumenti quam obiectionis ad solutionem non valere: non autem quòd putem Deum reuelando iusto suam damnationem futuram verè causam peccatorum quæ hic ideo postea faceret, eaque Deo imputari posse, hoc enim ex dictis meis non sequitur: nam ad hoc crequeretur Deum absolute obligari eam reuelationem omittere, ne eius occasione ea peccata committantur: nam vt dicar verè causa eorum, quæ ex mea actione per accidens & præter meam intentionem sequuntur, necesse est me absolute obligari illam omittere ne hæc sequantur. Non video autem quomodo sufficenter possit probari Deum absolute obligari alicui iusto non reuelare suam futuram damnationem præcisè ne hic ea occasione eiusmodi peccata committat. Nec præfenti meæ intentioni villo modo est necessarium hoc probare, aut asserere: sed mihi sufficit ostendere, eiusmodi reuelationem ex qua eiusmodi mala nata sunt sequi, nullo modo conuenire diuinæ bonitati, eiusque quæ erga iustos habet amoris: nā nequit Deus ea facere, quæ non conueniunt à tanta bonitate fieri.

100 Ad tertium, Respondeo Primò, nego priorem consequentiam: siue enim consequens sit verum, siue falsum, ex illo antecedente male infertur: longè enim alia est ratio hominis apprehendētis Deum sibi in æternum fore de facto beneuolum, alia verò eius qui certò scit se à Deo in æternum separandum, eumque habiturum inimicum: illi enim longè est facilius amare Deum super omnia, quàm huic, & consequenter longè

facilius est illi habere firmam eiusmodi voluntatem, Vellem Deo perpetuo servire, etsi sciam me damnandum; quam sit huic habere hanc, Cupio Deo constanter servire, quantumvis certo sciam me ab eo damnandum: eiusmodi enim scientia iam praesens efficit, ut longè aliter apprehendamus eum, eiusque servitium, à quo scimus tam ingens ac perpetuum malum nobis imminere; quam ea apprehenderemus si putarem id de facto nobis non imminere. Quare ex eo, quod prior posset eiusmodi actus elicere, non sequitur secundum posse similes elicere.

His adde Primò, longè facilius esse vnum aliquem eiusmodi actum elicere, quam diu diligenter Deo servire ac omnia peccata vitare; quare etsi is cui sua damnatio esset reuelata posset facere prius, tamen inde non sequitur eum posse facere secundum. Quamvis non dicamus tali homini hæc cum Dei gratia fore absolute impossibilia; sed nobis sufficit quod ei essent valdè difficilia, & quodammodo moraliter, & secundum humanum agendi modum impossibilia.

Adde Secundò, ut quis serò omnino ac firmiter, siue ex parte sua verè efficaciter eiusmodi propositum eliciat, Vellem Deum super omnia amare, ei que perpetuo servire etsi scirem me damnandum, requiri valdè abundantem gratiam (qualem communiter non habent homines damnandi) & sincerum ac à proprio amore valdè liberum in Deum affectum. Vnde eos, qui huiusmodi affectum habent Deus singulariter amat, ideoque eius bonitati singulariter repugnat eiusmodi homines per talem reuelationem in eas misérias conijcere.

Ad argumentum, igitur Respondeo Secundò, etsi prior consequentia concedatur, secundam tamen negandam esse, loquendo de eo, quod homini moraliter & secundum humanum modum agendi cum ordinaria Dei gratia debet dici possibile. Item quamvis totum cōcedatur, inde tamen non sequi Deum posse alicui iusto suam damnationem reuelare, quia, ut iam ostendi, hoc ex alijs capitibus repugnat.

D V B I V M XIII.

Utrum is, cui sua damnatio esset certò reuelata, teneretur adhuc salutem sperare, & an possit eam desperare?

Lorca 2.2. sect. 2. disp. 18. refert tres hac de re sententias. Prima docet, talem adhuc teneri sperare beatitudinem, & consequenter non posse eam desperare. Primò, quia cum tali non negentur auxilia ad salutem sufficientia, salus adhuc ei manet possibilis: ergo tenetur eam sperare. Secundò, quia talis non liberatur ab observatione aliorum præceptorum: ergo nec liberatur ab observatione præcepti spei.

Sed hæc nihil probant. Ad primum, quidquid sit de antecedente, nego consequentiam; quia ut possum aliquid verè sperare, non sufficit quod iudicem id esse possibile, sed requiritur præterea ut possum id apprehendere tamquam saltem probabiliter futurum: talis autem non

potest apprehendere beatitudinem, ut probabiliter sibi futuram: quare nec posset, nec teneretur eam sperare. Ad secundum, nego consequentiam, quia per eam reuelationem reliqua præcepta non redderentur ei observatu impossibilia; secus est de præcepto affirmatiuo spei.

Secunda docet, talem non teneri sperare beatitudinem, quia hoc ei iam est impossibile, non posse tamen eam desperare, eò quod hæc sit intrinsecè malum. Hanc partem probat Primò, quia desperatio derogat misericordiae diuinæ, quasi hic & nunc non posset aut noller hominem saluare. Secundò, quia non possumus licetè nolle beatitudinem: atqui hoc semper fit per desperationem: ergo hæc est semper illicita. Tertio, quia talis non necessitatur ad desperandum: ergo hoc ei est illicitum. Quarto, quia fieri potest ut quis damnetur propter solum peccatum desperationis; quo casu si Deus hoc ei reuelaret, ipse desperando peccaret (quia aliàs non posset ob desperationem damnari): ergo is cui est reuelata sua damnatio, illicitè desperat salutem. Quintò, quia cui reuelatum esset ipsum commissurum certum aliquod peccatum, teneretur laborare quantum posset ad hoc evitandum, nec posset de hoc desperare: ergo nec alter posset desperare de sua beatitudine. Sextò, quia salus reprobatorum non magis potest consistere cum eorum reprobatione siue negatiua, siue positiua, quam cum eiusmodi reuelatione: atqui illa non efficit ut illi licetè desperent: ergo nec hæc id efficit. Probatur eò sequentia, quia aliàs sola ignorantia qua reprobi ignorant futuram suam damnationem, esset causa cur ipsi non possent desperare.

Tertia sententia, quam infra probabo, docet, talem licetè etiam desperaturum suam salutem.

His verò Lorca subiicit suam, qua tertiam & primam ex parte probat, & ex parte improbat. Docet Primò, talem posse desperare suam salutem ut futuram, quia certò scit eam non esse futuram: non posse tamen eam desperare ut possibilem, sed teneri eam sic sperare, quia per eiusmodi reuelationem nihil detrahitur possibilitati ipsius beatitudinis, sed hæc ei manet tam possibilis, quam antè. Confirmatur, quia talis tenetur à Deo sperare omnia auxilia necessaria ad vitanda omnia peccata mortalia, & ad faciendum opera ad salutem necessaria, & sperare hæc opera ut possibilia: ergo tenetur etiam sperare beatitudinem ut possibilem.

Sed hæc minùs bene, minùsque consequenter dicuntur: quia non speramus beatitudinem nobis esse possibilem, sed certò scimus, & secundum multorum sententiam fide credimus, eam nobis esse possibilem: quod etiam satis aperte dicitur Ecclesiastici 15. v. 17. & 18. ubi Deus dicitur coram nobis apposuisse ignem & aquam, vitam & mortem, ut ex his quod voluerimus apprehendamus. Solum igitur speramus beatitudinem ut futuram. His adde, verum non esse per eiusmodi reuelationem beatitudinem non fieri minùs possibilem: cum enim seria prosecutio beatitudinis eo casu reddatur tali homini per eam reuelationem moraliter impossibilis, ut dixi dub. 12. etiam ipsa beati tudo redditur ei quodam-

quodammodo moraliter impossibilis. quæ infra magis probabo.

106

CONCLUSIO I. Is, cui sua damnatio est certò reuelata, ita ut certò sciat eam reuelationem non esse comminatoriam, sed absolute assertoriam, nullo modo potest sperare suam beatitudinem. Hanc saltem excepto Lorca apertè docent Auctores citati n. 91. & est ferè communis. Et probatur Primò, quia spes fertur in bonum desideratum non solum tamquam in bonum possibile acquiri, sed tamquam in bonum saltem probabiliter acquirendum: atqui is qui certò omnino scit se illud bonum numquam acquiriturum, qualis est is qui habet eiusmodi reuelationem, nequit in illud ita ferri: ergo talis nullo modo potest eiusmodi bonum sperare. Minor patet, maior probatur, quia spes non est qualecumque desiderium alicuius boni, sed verè efficax & seria eiusdem prosecutionis, & consequenter efficaciter inclinans voluntatem ut eligat media ad illius actuale consecutionem vtilia, qua talia sunt: atqui is, qui nullo modo credit esse probabile se bonum desideratum consecuturum, nequit seriò intendere ipsius consecutionem, aut iudicare vlla media ad hanc actu obtinendam esse verè vtilia (quia nullum medium apprehendi potest vtile ad finis consecutionem, per quod certò omnino scimus nos illum non consecuturos; nam per hoc præcisè aliquod medium est hñc & nunc vtile ad finem consequendum, quia finis per ipsum de facto consequendus est: ergo ad spem requiritur ut iudicemus bonum desideratum probabiliter nobis euenturum, & ipsa in hoc tamquam tale fertur.

107

Probatur Secundò, quia, ut aliquid sperem, secundum omnes necessarium est ut id apprehendam tamquam possibile acquiri, adeò ut certò impossibile nulla omnino possit esse spes: atqui hoc ideo solum requiritur, quia ut aliquid sperem necessarium est ut id apprehendam tamquam saltem probabiliter futurum: ergo sine tali apprehensione nihil possum sperare: qui autem nouit se certò damnandum, nequit beatitudinem apprehendere ut probabiliter sibi futuram; atque ita nequit eam sperare. Minor probatur, quia spes, siue efficax intentio non fertur in boni possibilitatem, sed in eius actuale acquisitionem: hanc enim præcisè intendimus, non autem illam. v. c. æger sperat ac intendit acquisitionem sanitatis, non autem ipsius nudam possibilitatem, nec eam vllò modo curat nisi quatenus necessaria est ad eius actuale acquisitionem: ergo ad spem ideo præcisè est necessaria apprehensio possibilitatis boni sperati, ut hoc possit apprehendi saltem probabiliter consequendum.

108

Cuius effectus reuelata sua damnatio, illicite conaretur sperare salutem.

Ex his sequitur, eum cui ita esset reuelata sua damnatio, nullo modo obligari ad sperandam suam salutem, quia nemo obligatur ad impossibile. Imò non immeritò posset alicui videri tale peccatum seriò conando elicere actum spei circa suam salutem, siue eam sperando; quia hoc ipso aut verè a parte rei iudicaret saltè probabiliter se non esse damnandum non obstant illa reuelatione, & consequenter iudicaret

reuelationem diuinam posse fallere, & probabiliter fore falsam: aut saltem talis conaretur hoc sibi persuadere, & ita se gereret ac si hoc crederet, & in actu exercito ostenderet se hoc credere. quæ patet esse illicita: nam ea facere idem esset ac iudicare Deum probabiliter in ea reuelatione esse mentitum, aut saltem esset ipso actu ostendere, ac virtualiter dicere Deum fortè esse mentitum. Loquor autem de eo qui certò omnino credit eam reuelationem sibi à Deo esse absolute & assertoriè factam.

109

CONCLUSIO II. Cui talis facta esset reuelatio licitè positiuè desperaret, non quidem iudicando beatitudinem non esse expectandam, aut ob defectum misericordiae Dei sibi esse impossibile, sed iudicando se eam certò numquam assecuturum, & consequenter eius prosecutionem sibi ad eam assequendam esse inutilem, ideoque eam positiuè nolendo: in quo, ut supra dixi, consistit ratio desperationis. Ita Auctores citati n. 91. excepto fortè Lorca. Probatur, quia qui nullo modo obligatur aliquem actum vnuquam elicere, potest velle eum numquam elicere. v. c. quia non obligor procurare salutem damnatorum, possum positiuè nolle eam procurare: atqui, ut patet ex dictis, talis nullo modo obligatur vnuquam sperare beatitudinem: ergo potest positiuè nolle eam sperare, in quo (ut ostendi dub. 10. n. 78.) consistit formalis ratio desperationis. Confirmatur, quia tali actus spei circa beatitudinem non solum non est præceptus, sed etiam illicitus, ut ostendi supra: ergo potest nolle eum vnuquam elicere.

Licitè nolo eum ad me elicere, quæ numquam teneor elicere.

110

CONCLUSIO III. Talis tamen illicitè beatitudinem contemneret aut auersaretur; tum quia ipsa est obiectum omni ex parte absolute bonum ac honestum, nec aliquid habet ob quod meritorè possimus eam contemnere vel auersari: tum etiam quia, cum beatitudo nostra consistat in possessione ac fruitione ipsius Dei, qui ipsam contemnit ac auersatur, implicite contemnit ac auersatur ipsum Deum. quod patet esse graue peccatum. Adde, etiam tali fore impossibile ipsam beatitudinem directè auersari seu absolute nolle eam habere: quia nullam in ea posset apprehendere rationem mali: vnde etiam damnati, quantumuis sciant eam sibi esse impossibile, tamen eam desiderant. vide dicta n. 70. 71. & 73. Potest tamen fieri ut quis implicite beatitudinem contemnat, non quidem eam absolute auersando, sed ei præponendo voluptates carnales, aut quid simile, prout multi peccatores faciunt.

111

CONCLUSIO IV. Talis sine peccato non posset absolute velle suam damnationem cum omnibus conditionibus, quæ eam de facto comitantur, quia ut sic secum adfert infinita peccata quæ damnati perpetuò committunt. Posset tamen eam velle secundum quid, & sub ea ratione præcisè qua Deus eam veller, scilicet quatenus dicit præcisè iustam punitionem peccatorum, & continet honestatem iustitiæ: licitè enim hac ratione conformaret suam voluntatem diuinæ. Vide dicta supra disp. 3. dub. 17.

Qua ratione licitè aut illicite veller suam damnationem.

Ad primum argumentum positum nu. 103. nego assumptum. Primò, quia ut quis desperet, non

112

Deus posset
alicui adhuc
viventi nol-
le dare me-
dia necessa-
ria vitæ pec-
catis resur-
geret.

non est opus ut iudicet salutem sibi esse impos-
sibilem, aut Deum nolle ex parte sua eum salua-
re, & ad hoc auxilia sufficientia dare: sed suffi-
cit quod iudicet se ob suum defectum salutem
de facto non consecuturum. Secundò, quia Deus
sine vilo defectu suæ bonitatis aut misericordiæ
posset alicui homini adhuc viventi ob gravia
ipsius peccata nolle dare sufficientia auxilia ut
a peccatis resurgat, idque ei reuelare (prout de
facto id contingit in damnatis) quo casu talis
sine vlla derogatione aut iniuria misericordiæ
diuinæ iudicaret salutem sibi esse impossibilem,
& ut talem eam desperaret.

Ad secundum, nego minorem loquendo de
propriè dicta & directâ nolitione; vide dicta n.
70. & 110.

Ad tertium, nego consequentiam: multa e-
nim nobis sunt licita, ad quæ non necessitamur.

Ad quartum, Respondeo id supponere salu-
sum, scilicet Deum posse alicui assertoriè & clare
reuelare ipsum damnandum ob peccatum
desperationis: hoc enim implicat, quia posita
tali reuelatione damnationis desperatio salutis
nequit esse peccatum.

Ad quintum, respondebo dub. 14.

Ad sextum, nego cōsequentiam, quia repro-
batio quamdiu reprobo non est cognita, non
impedit quo minus possit iudicare salutem non
solum sibi esse possibilem, sed etiam probabili-
ter à se consequendam: quod iudicium ad spem
est omnino necessariò prærequisitum, ut supra
sæpè ostendi. reuelatio verò damnationis effi-
cit tale iudicium homini omnino impossibile,
& consequenter etiam reddit spem ei impossi-
bilem, & desperationem licitam; iuxta di-
cta concl. 1. & 2. Ad probationem consequen-
tiæ, nego assumptum: nam propria causâ cur illi
illicite desperarent, est quia & possunt & te-
nentur beatitudinem apprehendere ut sibi pos-
sibilem, atque etiam futuram si velint ex parte
sua requisiti adhibere, & consequenter etiam
& possunt & tenentur eam sperare. Illa autem
ignorantia siue non reuelatio suæ reprobatio-
nis solum est conditio requisita, ut possint ei-
usmodi iudicium elicere.

Sed instabis, Spes reprobatorum non solum
videtur supponere eiusmodi ignorantiam re-
probationis suæ, sed etiam falsum iudicium,
quo iudicant in sua esse potestate cum ea gra-
tia, quam Deus ijs ex parte sua paratus est dare,
atque adeò nisi eam impediunt de facto daturus
est, efficere ut sint inter electos: nisi enim
quis credat se aut de facto esse electum ad glo-
riam, aut cum gratia Dei sibi danda esse in sua
potestate efficere ut sit electus, nequit iudicare
sibi esse possibile beatitudinem consequi, quia
nemo potest esse beatus, nisi sit electus.

Nec sufficit, si dicas Deum tali dare sufficien-
tem gratiam, ut possit benè vivere, ac salutem
consequi, & consequenter ei esse possibile hanc
consequi, etsi numquam eam consequatur. hoc
inquam non sufficit. Primò, quia ut salutem
consequamur non sufficit gratia solum suffi-
ciens, sed omnino est necessaria gratia efficax
(scilicet enim nullo modo potest ut quis de facto
benè vivat & salutem consequatur, nisi habeat

gratiam efficacem:) atqui non est in reprobi
potestate habere gratiam efficacem, præsertim
respectu finalis perseverantiæ: ergo non est in
eius potestate perseverare in finem, & de facto
salutem consequi.

Secundò, quia videtur omnino gratis & si-
ne fundamento dici talibus dari gratiam verè
sufficientem ut salutem de facto consequan-
tur: quia ut aliquis dicatur habere auxilium ab-
solutè verèque sufficiens ad salutem conse-
quendam, non sufficit illud esse tale, per quod
aliquis in genere consideratus, & abstrahendo
à particularibus circumstantiis possit salutem
consequi: sed requiritur tale auxilium, per quod
positis etiam ijs circumstantiis, in quibus ho-
mo de facto positus est, quasque nequit tolle-
re, ipse salutem possit consequi: atqui non vi-
detur verum ijs qui non sunt electi dari tale
auxilium: ergo non datur ijs auxilium verè suf-
ficiens ad salutem. Minor probatur, quia non
electis positus in his circumstantiis, siue posito
quod sint non electi, in sensu composito est
impossibile de facto salutem consequi, quia
impossibile est aliquem saluari & non esse ele-
ctum: ergo non habent auxilium sibi verè suffi-
ciens ad salutem in his circumstantiis de facto
consequendam. Nec sufficit dicere quod possint
salutem consequi in sensu diuiso, siue posito
quod non sint non electi, siue reprobi; quia
non est vilo modo in eorum potestate tollere
sensum compositum, aut ponere diuisum, siue
efficere ut non sint non electi; quia ut simus e-
lecti aut non electi, non pender à nobis.

Confirmatur Primò, quia qui habet in se
aliquam conditionem omnino repugnantem
acquisitioni alicuius finis, si ei sit omnino im-
possibile eam à se tollere, erit etiam ipsi im-
possibile hunc finem consequi. v. c. quia sessio
repugnat stationi, si mihi sit impossibile tollere
à me sessionem, erit mihi etiam impossibile sta-
re: atqui non electio ita repugnat eternæ salu-
ti, ut sit impossibile aliquem simul esse non ele-
ctum & saluari: ergo cum omnibus reprobis
impossibile sit tollere à se non electionem, siue
efficere ut non sint non electi, etiam erit ipsi
impossibile efficere ut de facto saluentur: nam
efficiendo ut de facto saluentur, aut deberent
à se tollere non electionem, aut efficere ut ma-
nentes non electi de facto saluarentur. Nec re-
fert quod Deus possit eos eligere, quia inde
solum sequitur, quod Deo sit possibile eos
saluare, non autem quod sit in eorum potesta-
te saluari.

Confirmatur Secundò, quia posito quod sit
impossibile aliquem lucrari denarium diurnum
operando in vinea patris familias, nisi sit ad hoc
conductus est, nec vilo modo potest efficere ut
conducatur, esse omnino impossibile lucrari
denarium: ergo similiter cum sit omnino im-
possibile aliquem simul non esse electum, &
tamen de facto saluari, optimè infertur, ei qui
nec est electus, nec vilo modo potest efficere ut
eligatur, esse omnino impossibile efficere ut de
facto saluetur. Cum igitur omnes præciti nec
sint electi, nec possint efficere ut eligantur, aut

ut fuerint ab aeterno electi, absolute erit ijs impossibile saluari; & consequenter dum iudicant sibi esse possibile salutem consequi, falluntur, & tora eorum spes nititur falso iudicio, atque adeo falsa est & illusoria.

119 Respondeo has omnes obiectiones solum premere eos qui tenent electionem ad gloriam fieri ante praeiudicia merita, & independenter ab his: eos autem qui cum S. Augustino l. i. ad Simplicianum q. 2. tenent electionem ad gloriam fieri post praeiudicia merita, facile respondent esse in potestate reproborum cum gratia Dei efficere, ut ab aeterno fuerint electi ad gloriam, & consequenter ijs esse possibile salutem consequi: atque ita eorum spes nititur vero iudicio, scilicet salutem consequi in sua esse potestate, atque adeo se eam consecuturos, si voluerint gratia Dei collaborare.

D V B I V M XIV.

Ad quid obligaretur is, cui reuelatum esset ipsum commissurum aliquod peccatum?

120 **N**Ota Primò, satis constare Deum posse aliqui reuelare solum comminatorie ipsum peccatum mortaliter etiam intra certum tempus, & certo peccato. Idem Deum posse hoc ei reuelare absolute assertorie, modò alter id apprehendat solum comminatorie dictum, aut statim sit oblitus totius reuelationis; prout videtur contigisse S. Petro, qui reuelationem Christi de triplici negatione initio intellexit solum comminatorie factam, ideoque ea non obstante credebatur se ob nulla pericula Christi negaturum: videturque paulò post eius fuisse omnino oblitus, donec post tertiam negationem audiuit gallum cantantem, eumque Christus respexit, quo tempore Euangelistae dicunt eum recordatum praedictionis Christi.

121 Item satis constat, eum cui hac solum ratione esset reuelatum futurum suum peccatum, eodem modo posse illud vitare, & ad hoc obligari, ac si nulla eiusmodi reuelatio ei esset facta; nam eiusmodi reuelatio optimè potest consistere cum iudicio, quo talis iudicet se valde probabiliter illud peccatum absolute vitaturum, & consequenter cum vera huius euitationis spe: vnde illa reuelatio non magis eum incitaret ad peccandum, eum tolleret potestatem vitandi peccatum, quam Dei praescientia circa futurum peccatum.

Tota igitur difficultas hinc est in casu, quo Deus clarè ei reuelaret ipsum mortaliter peccatum; ita ut ipse apertè videret id absolute affirmari, eiusque reuelationis maneret memor.

122 Plurimi autem sine vlla distinctione asserunt talem posita eiusmodi reuelatione fore nihilominus potètem illud peccatum euitare, & consequenter ad hoc absolute obligandum, ut patet apud Turrianum 2. 2. disp. 65. in fine. & Loricam sect. 2. disp. 18. n. 11.

Turrian. Lorica.

Et probatur Primò, quia non obstante ea reuelatione ipse haberet auxilium sufficiens ad vitandum illud peccatum: ergo posset hoc vitare. Secundò, quia si cui hac ratione esset reue-

latum suum futurum opus meritorium, ipse nihilominus hoc liberè eliceret: ergo idem dicendum est de peccato ita reuelato. Tertio, quia Christus ab initio suae incarnationis certissimè praesciuit omnes suos actus futuros, & tamè eos liberè elicit. Quarto, quia praescientia Dei de futuro peccato non impedit huius libertatem: ergo nec talis reuelatio. Quintò, quia eiusmodi reuelatio praesupponit futurum peccatum: nam hoc ideo homini reuelatur, quia est futurum, non contrà; atque ita reuelatio non est causa futuri peccati, sed hoc potius est causa reuelationis.

123 Haec tamen sententia generaliter sumpta patitur graues obiectiones. Primò, quia, ut patet ex dub. 12. tali homini erit omnino impossibile sperare euitationem talis peccati, vnde eà poterit absolute desperare. Ex quo videtur ulterius sequi, ipsum non posse concipere seriam, & ex parte sua efficacem voluntatem vitandi illud peccatum, quia haec non videtur posse esse circa ea, quae penitus desperamus, & certò scimus nullo modo futura. sine eiusmodi autem voluntate non videtur fieri posse ut vitemus peccata.

124 Secundò, quia talis nullo modo posset serio conari euitare illud peccatum, aut tetationibus ad id impellentibus resistere, aliaue media ad id euitandum necessaria adhibere: atqui sine his impossibile est vitare peccatum: ergo tali homini vitatio illius peccati fieret omnino impossibilis.

Maiores probatur, quia talis conatus ac resistencia, ac in eorum adhibitis scientur esse omnino inutilia ad euitandum illud peccatum, quia siue ea adhiberet, siue non, nihilominus peccatum non euitaretur, quia eius actualis euitatio nequit cum ea praedictione consistere, idque ille apertè sciret: atqui voluntas nequit eligere siue appetere tamquam medium utile ad aliquem finem id quod scitur ad hunc obtinendum esse hinc & nunc omnino inutile (v. c. fieri nequit ut appeteram aliquam medicinam ad obtinendam sanitatem, per quam scio me eam nullo modo obtenturum): ergo fieri nequit ut talis eiusmodi conatus ac media adhibeat ad euitandum peccatum, quod omnino certò scit se non euitaturum.

Nequeo ob aliquem finem serio eligere medium, quo certò scio me eam non adepturum.

Minor probatur, quia quando voluntas nostra graui tetatione ad peccandum impellitur, necessarium omnino est ut magno conatu, & vim nobis inferendo ei resistamus, aliàs omnino certò in peccatum lapsuri: vnde etiam communiter omnes Theologi docent, voluntatem nostram per se, nisi adiuuetur Dei auxilio, non habere sufficientes vires, ut eiusmodi tetationibus resistat: atque adeo fieri non posse ut sibi derelicta non consentiat. Quae falsa essent, si nullo conatu aut viribus opus esset ad non consentiendum.

125 Tertio, quia, etsi talis posset absolute loquendo illum conatum aliaque media adhibere ad euitandum illud peccatum, videtur tamen ad hoc non obligari; quia non obligamur eiusmodi media adhibere ad euitandum peccatum, nisi quatenus sunt ad hoc utilia: sicut etsi aliàs tenear ad conseruandam aut meam aut proximi vitam,

Ad vitandū peccatū non tenear assumere media, quae scio ad hoc esse inutilia.

vitam, & consequenter ad adhibenda media ad id necessaria; tamen nullo modo teneor ea media adhibere per quæ scio mortem nullo modo auerendam aut retardandam: cum igitur talis certò sciat peccatum per eiusmodi media nullo modo impediendum, non tenebitur illa adhibere. Vnde ulterius videtur sequi, eum tunc non obligandum ad vitandum illud peccatum; quia quoniam nullo modo obligatur conari ad vitandum peccatum, videtur consequenter non obligari ad id vitandum, cum nequeat hoc vitare nisi ad hoc conetur.

126
Deus potest
alicui sex-
upliciter re-
uelare suum
peccatum cer-
tò futurum.

Pro resolutione Nota Primò, hanc reuelationem sextupliciter fieri posse. Primò, ita ut Deus solum alicui reuelat in genere ipsum ante mortem, aut intra longum tempus peccatum mortaliter, nullum certum peccatum exprimendo. Secundò, exprimendo certum peccatum, quod ante mortem, aut intra aliquot annos commissurus sit. Tertiò, reuelando ei ipsum intra breue tempus, v. c. intra vnam alteramue horam, peccatum mortaliter. Quartò, exprimendo certum peccatum, quo intra hoc tempus peccaturus est. Quintò, exprimendo breuissimum, & quod nobis videatur indiuisibile tempus determinatum, quo peccaturus est. Sextò, exprimendo simul peccatum, quod eo tempore commissurus est.

127

Nota Secundò, nos dupliciter nos posse habere circa aliquem actum siue licitum, siue illicitum (idemque est de omissione actus) qui reuelatur à nobis eliciendus. Primò, ita ut erga eum eliciendum, aut nullam, aut quasi nullam sentiamus inclinationem, sed potius in inclinationem contrariam; adeò ut non sit nobis difficile ab eo abstinere, nec ad hoc opus sit ut nobis inferamus aliquam vim: sed potius contra opus sit aliquo labore, ut voluntatem inducamus ut eum eliciat. Secundò, ita ut sentiamus nos vehementer trahi ad eum ponendum, adeò ut opus sit, ut inferamus nobis aliquam vim ut ab eo abstineamus, ut sit quando quis ad aliquod peccatum patrandum vehementius tentatur.

128
Quæ reuelationes futuri
peccati non
impediant
libertatem.

CONCLUSIO I. Quando alicui reuelatur primo modo ex dictis n. 126. suum peccatum futurum, nulli ei iniicitur necessitas id patrandi, nec libertas eius impeditur. Per se patet, quia vitatio cuiusvis peccati in particulari potest cum ea reuelatione consistere; imò cum ea consistere potest euitatio omnium omnino peccatorum mortalium, pro quouis tempore determinato. Nul- lum enim potest assignari tempus determinatum, in quo stante veritate reuelationis & in sensu composito ipse non possit omni peccato mortali abstinere. Quare nullo modo necessitatur ut apprehendat peccatum pro aliquo determinato tempore inuitabile, atque ita potest pro quocumque tempore determinato sperare ipsius euitationem, & ad hanc seriò conari.

129

CONCLUSIO II. Idem dicendum in casu quo alicui secundo modo ex dictis esset suum futurum peccatum reuelatum: hoc enim etià aperte probatur ratio secunda pro prima conclus. allata. Solum hinc potest esse aliqua difficultas, quando alicui esset reuelatum ipsum intra certum

tempus, v. c. intra biennium, commissurum certum peccatum mortale, & hoc iam ferè expirasset antequam hoc peccatum committeret, ita ut solum restaret ei media hora vel quadrans. Sed hanc difficultatem explicabo conclus. 4. est enim eadem ratio huius casus & illius: hæc tamen difficultas minùs vrget quando non reuelatur peccatum determinatum, ut ostendam conclus. 3.

CONCLUSIO III. Quando alicui reuelatur aliquod tempus determinatum non ita longum, v. c. vnius aut alterius horæ, intra quod peccaturus est mortaliter, sine expressione determinati peccati, huius euitatio redditur quidem ei notabiliter difficilior; manet tamen ei vera libertas, & peccatum quod committit, absolute liberè committit. Prior pars patet, quia, sicut spes euadendi absolute omne peccatum excitat animum ad superandas difficultates quæ in eo vitando occurrunt: ita etiam sublatio huius spei animum minuit, & consequenter sicut in priore casu facilitatur euitatio peccati, ita in secundo redditur difficilior: præsertim si grauis tentatio ad id patrandum insurgat. Secunda pars patebit ex conclus. 4.

CONCLUSIO IV. Quando reuelatur alicui determinatum peccatum intra breue tempus ab eo committendum, difficilior adhuc redditur huius euitatio, si tentatio exurgat, ut per se patet, & ex dictis conclus. 3. tamen non tollitur ei omnino libertas: quia, etsi cum veritate reuelationis nequeat consistere ipsum hoc peccatum intra illud tempus non committere; potest tamen cum ea consistere ipsum hoc non committere eo instanti quo ipsum committit: quare potest apprehendere ac sperare se non obstante ea reuelatione tam hoc instanti, quam quouis alio determinato, & separatim sumpto, hoc peccatum euitaturum, & ad hoc seriò conari; atque ita quocumque instanti illud committet, liberè id committet. Ex quo patet ipsum multò magis liberè peccaturum, si peccatum committendum non sit ei determinatè reuelatum.

Quòd si ipse se continet à peccando ferè vsque ad finem illius temporis, ita ut tam exigua pars supersit, quæ homini possit videri indiuisibilis, ipseque hoc clare aduertat, erit eadè ipsius ratio, atque eius de quo agam conclus. 5. & 6.

CONCLUSIO V. Is, cui quinto modo ex dictis n. 126. suum futurum peccatum est reuelatum, nihilominus tenebitur quoduis peccatum in particulari vitare; quia non obstante ea reuelatione hoc & sperare, & facere poterit, & consequenter quodcumque committet, liberè committet, quia hoc in particulari vitare poterat, & consequenter in eo peccabit.

Et hæc conclusio secundum omnem sui partem est satis clara, quando talis committit aliquod peccatum præcisè quia hinc & nunc ad id tentatur, & sine comparatione ad alia grauiora, quæ ipsi tunc committenda occurrunt. Habet tamen grauem difficultatem, quando ipsi varia quæ possit committere occurrunt; & quia apprehendit fieri non posse ut omnia euitet, determinat se ad committendum id, quod putat esse inter omnia minimum. Etsi enim talis tunc liberè

Non potens
omnia mala
eiusdem repu-
denter eligit
minus.

liberè hoc committat, videtur tamen in eo non peccare, sed prudenter agere: nam quando quis videt sibi hîc & nunc ex varijs malis occurrentibus vnum necessariò esse subeundû, eò quòd omnia vitare non possit, prudenter eligit minus. Quod non solum habet locum in malis pœnæ, sed etiam in actionibus secundum se malis, vt ostendi disp. 3. n. 20.

134 Dices, hoc solum esse verum quando alicui absolutè est impossibile vitare omnia illa peccata: secus autem esse de eo qui absolutè potest omnia illa peccata vitare, prout accidit in eo cui talis reuelatio facta est. Sed contrà Primò, cum talis graui tentatione ad peccandum impulsus nequeat ei resistere sine graui conatu & labore: item cum nequeat hunc seriò adhibere quando apprehendit eum non profuturum ad vitanda omnia peccata; valdè difficile est concipere quomodo tali sit verè & humano modo possibile vitare omnia peccata; vt probat argumentum allatum n. 124.

Secundò, quia, etsi tali esset absolutè possibile eo casu vitare omnia omnino peccata mortalia, in ijs tamen circumstantijs & animi perturbatione constitutus vix humanitus loquendo potest id concipere sibi possibile, cum clarè videat illud non posse de facto consistere cum veritate illius prædictionis. Vt autem talis eo casu prudenter eligat minimum peccatû inter omnia occurrentia, sufficit quòd ipse inuincibiliter sibi persuadeat, sibi hîc & nunc esse impossibile omnia vitare; quantumvis forrè seclulacea apprehensione id non sit impossibile. Fateor me huic argumento non posse inuenire sufficientè solutionem, quæ ei clarè satisfaciât. Quia tamen ex altera parte videtur à recta ratione abhorreere, talem ita operando non peccare; posset dici eum id eò in ea electione peccare, quia imprudenter apprehendit eam esse necessariam vt grauiora peccata vitet.

135 CONCLUS. VI. Si Deus alicui clarè reuelaret ipsum determinato instanti, siue certo tempore breuissimo, quod instat instantis apprehendimus, certum peccatum commissurum, ita vt ipse hoc dum tempus illud adesset perfectè apprehenderet, & grauius ad id committendum retineretur, ita vt sine graui labore non posset tentationi resistere, etsi talis tunc liberè intensus, aut minus intensè peccaret; tamen non satis video quomodo possit verè dici absolutè esse in ipsius potestate illud peccatum vitare. Probat hoc argumenta allata n. 123. & 124. Cum enim tali sit impossibile concipere seriàm omnino voluntatem euitandi illud peccatum, & ad hoc ex parte sua efficaciter conari, eò quòd sciat se frustra in eo vitando laboraturum; valdè difficile est videre quomodo tunc in eius sit potestate illi tentationi non succumbere. præsertim cum humano more, aut vix aut fortè nullo modo fieri possit vt talis concipiat sibi esse verè possibile tale peccatum hîc & nunc de facto euitare; ea autem quæ apprehendimus nobis impossibilia, non possumus seriò & ex parte nostra efficaciter velle: vt cum communi sententiâ docet Vasquez i. 2. disp. 42. c. 4. Vnde sequitur, istû ad posse seriò ac ex parte sua, efficaciter velle il-

Coninck de act. supernat.

lud peccatû euitare, cum tamen sine eiusmodi voluntate ei sit impossibile id euitare.

Dices, Etsi posita illa reuelatione in sensu composito non possit fieri vt talis de facto non faciat illud peccatum; hoc est tamen possibile in sensu diuiso: ergo talis poterit hoc absolutè tantquam tale apprehendere. Respondeo, nego consequentiam; quia talis nequit in hoc casu concipere sensum diuissum esse possibilem: nam licet deberet concipere aut reuelationem non esse sibi factam; aut in sua potestate esse efficere, vt facta non sit, quorum vtrumque ei est impossibile, cum certò sciat esse factam, & sciat impossibile esse, vt id quod iam factum est, non sit factum.

Hinc patet Primò, longè aliam hac ex parte esse reuelationem præscientiæ Dei, qua ipse præscit meum peccatum tali instanti futurum; & reuelationis, qua id mihi reuelat: nam etsi vitatio peccati cum neutra possit simul actu consistere, tamen cum illa nihil omnino in me causet, nullo modo immutat meam operationem, aut modum agendi: reuelatio verò cum causet in me apprehensionem, qua apprehendo impossibile me de facto euitare peccatum, tollit mihi potestatem seriò, & ex parte mea efficaciter volendi & procurandi euitationem peccati, & consequenter reddit mihi hanc impossibilem: quia, vt iam sæpè ostendi, nequeo vigente tentatione vitare peccatum nisi id seriò velim ac coner.

Patet Secundò, etsi ipsa reuelatio supponat futurum peccatum, & consequenter non sit causa cur sit absolutè futurum; eà nihilominus est causa cur ipsum necessariò, aut saltem ineuincibiliter futurum sit, non quidem per se immediate, sed mediante illo iudicio, quod causat de ineuincibili futuritione peccati, quo tollitur omnis potestas sperandi euitationem peccati, & ad eam seriò conandi.

Ex quibus patet Tertiò, responsio ad 4. & 5. argumentum positum n. 122. Ad quartum, igitur neganda est consequentia, vt iam ostendi. Ad quintum, concedo reuelationem non esse propriè causam cur peccatum futurum sit; cum hoc tamen consistere quòd sit causa cur omnino ineuincibiliter futurum sit, vt iam ostendi. Reliquorum solutio patebit ex concl. sequenti.

Dices, hæc videri contra communem sententiam Doctorum, qui dicunt hominem eo casu liberè peccaturum, nec per reuelationem verè ad peccatum necessitandum. Respondeo, Doctores qui hac de re tractant, communiter solum generatim dicere, eum cui futurum suum peccatum esset reuelatum, nihilominus obligandum hoc vitare, & liberè id facturum; facile tamen eos posse intelligi in casibus quinque priorum conclusionum: nam non loquuntur distinctè de casu sextæ conclusionis. Imò D. Thom. Thomas q. 23. de Veritate a. 8. ad 2. apertè huic conclusioni fauet. vbi docet. Deum de potentia ordinaria non posse alicui suam damnationem futuram reuelare, quia talis reuelatio cogeret eum desperare. Ex quo apertè sequitur, quòd reuelatio futuri peccati in casu huius conclusionis cogeret, siue necessitaret hominem peccare.

Dixi, in conclusione, me non satis videre

Mm

quo-

136

137
Diversitas
inter præscit
entiam Dei
de peccato
futuro & e-
iusdem re-
uelationem.

138
Eiusmodi
reuelatio nō
est quidem
causa cur
quis peccet,
sed cur in-
uitabiliter
peccet.

139

Vasquez.

quomodo esset verè in potestate talis hominis non peccare; quia non statui hic quidquam hac de re definire, sed propositis utrimque argumentis rem alijs definiendam relinquere.

140

CONCLUSIO VII. Quando alicui reuelatur futurus suus actus, ad quem eliciendum hic & nunc aut nullo modo, aut valdè parum inclinaretur, ita ut nullam omnino vim deberet sibi adhibere ut eum omittat, non obstante quacumque ex dictis reuelationibus eum liberè eliceret: quod multò magis habet locum in actibus ad quos eliciendos voluntas non solum nullam sentit inclinationem, sed contrà sentit magnam inclinationem in contrarium. Hæc videtur communis Doctorum: nam communiter omnes docent, Christum non obstante præscientia, qua ab initio omnes suos futuros actus cum omnibus suis circumstantijs præsciuit, nihilominus eos liberè eliciuisse. Ratio est, quia eiusmodi præscientia siue reuelatio per se non necessitat, imò nec inclinat voluntatem ad agendum; sed solum per accidens, quatenus efficit ut homo apprehendat euitationem alicuius actus sibi impossibilem, siue ipsum actum sibi omnino esse ineuitabilem, & consequenter impedit eum ne vehementi inclinationi in eum actum possit resistere. Quare si eius voluntas in eum actum nullo modo inclinatur, eiusmodi præscientia nullam ei agendi necessitatem adferet.

141
Quæ ratione
Deus ne-
queat alicui
reuelare suum
futurum
peccatum.

Ex dictis sequitur Primò, fieri non posse ut Deus sexto modo ex dictis nu. 126. alicui reuelatur futurum ipsius actum quem sine peccato elicere nequit, saltem eo casu, quo videt eum notabiliter ad eum eliciendum, ex aliqua tentatione, aut naturæ infirmitate inclinandum: quia sic moraliter necessitaret eum ad peccandum, quod diuinæ bonitati repugnat.

142

Sequitur Secundò, saltem valdè probabile esse Deum nec tertio, nec quarto, nec quinto modo ex dictis posse alicui eiusmodi suum actum futurum reuelare, quando videt eum ita ad eum eliciendum inclinandum. Ratio est, quia, etsi tunc non tolleretur illi homini omnino libertatem circa illum actum, quia maneret in eius potestate eum actum in quouis instanti determinato illius temporis non committere, iuxta tertium & quartum modum, aut hunc actum in particulari omittere iuxta quintum modum; tamen per dictam reuelationem videtur illi reddi impossibile serio conari ad euitandum toto illo tempore absolute omne peccatum; & consequenter etiam redditur ei difficilima & ferè impossibilis euitatio illius peccati. videtur autem repugnare diuinæ bonitati hominem adhuc viventem in talibus circumstantijs constituere.

Secus videtur dicendum de primo & secundo modo, quia his non ita minuitur hominis libertas; quamuis hi etiam parum sint conuenientes suauimodo agendi quo Deus erga nos vult.

DV B I V M XV.

Quid sit præsumptio, & quale peccatum.

DE hac tractat D. Thomas 2. 2. q. 21. vbi docet, præsumptionem esse duplicem; vnam ¹⁴³ qua quis præsumit se proprijs viribus, sine Dei supernaturali auxilio posse beatitudinem obtinere, prout faciebant olim Pelagiani; qui negabant Christi gratiam homini esse necessariam ad bene viuendum & beatitudinem merendam. Aliam verò, qua quis præsumit se sine penitentia & meritis sola Dei misericordia ac liberalitate veniam peccatorum & beatitudinem obtenturum, prout faciunt Lutherani.

Duplici præsumptio:
1. alicuius
2. alicuius
3. alicuius
4. alicuius
5. alicuius
6. alicuius
7. alicuius
8. alicuius
9. alicuius
10. alicuius
11. alicuius
12. alicuius
13. alicuius
14. alicuius
15. alicuius
16. alicuius
17. alicuius
18. alicuius
19. alicuius
20. alicuius
21. alicuius
22. alicuius
23. alicuius
24. alicuius
25. alicuius
26. alicuius
27. alicuius
28. alicuius
29. alicuius
30. alicuius
31. alicuius
32. alicuius
33. alicuius
34. alicuius
35. alicuius
36. alicuius
37. alicuius
38. alicuius
39. alicuius
40. alicuius
41. alicuius
42. alicuius
43. alicuius
44. alicuius
45. alicuius
46. alicuius
47. alicuius
48. alicuius
49. alicuius
50. alicuius
51. alicuius
52. alicuius
53. alicuius
54. alicuius
55. alicuius
56. alicuius
57. alicuius
58. alicuius
59. alicuius
60. alicuius
61. alicuius
62. alicuius
63. alicuius
64. alicuius
65. alicuius
66. alicuius
67. alicuius
68. alicuius
69. alicuius
70. alicuius
71. alicuius
72. alicuius
73. alicuius
74. alicuius
75. alicuius
76. alicuius
77. alicuius
78. alicuius
79. alicuius
80. alicuius
81. alicuius
82. alicuius
83. alicuius
84. alicuius
85. alicuius
86. alicuius
87. alicuius
88. alicuius
89. alicuius
90. alicuius
91. alicuius
92. alicuius
93. alicuius
94. alicuius
95. alicuius
96. alicuius
97. alicuius
98. alicuius
99. alicuius
100. alicuius

Vtraque autem est valdè graue peccatum. Primò, quia vtraque præsupponit iudicium hereticum. Prior scilicet hominem sine gratia Dei supernaturali proprijs viribus posse legem implere, & beatitudinem mereri. Secunda verò nos sine penitentia & meritis posse obtinere peccatorum veniam & cælestem gloriam, quæ aperte repugnant dogmatis fidei. Secundò, quia prior multum detrahit dignitati cælestis illius beatitudinis, dum reputat eam talem, quam operibus viribus naturæ factis possumus promereri. Secunda verò multum derogat iustitiæ Dei, quæ exigit ut peccata non maneant impunita, nec sine penitentia condonentur, & ut cælestis gloria merentibus detur. Est autem hæc secunda multò periculosior quam prior, quia hæc tollit omnino timorem Dei, & omne fructum quo homo à peccatis, præsertim occultis, possit reuocari, atque ita ei est occasio sequendi in omnibus suis cupiditates.

144
Vtraque præsumptio
1. alicuius
2. alicuius
3. alicuius
4. alicuius
5. alicuius
6. alicuius
7. alicuius
8. alicuius
9. alicuius
10. alicuius
11. alicuius
12. alicuius
13. alicuius
14. alicuius
15. alicuius
16. alicuius
17. alicuius
18. alicuius
19. alicuius
20. alicuius
21. alicuius
22. alicuius
23. alicuius
24. alicuius
25. alicuius
26. alicuius
27. alicuius
28. alicuius
29. alicuius
30. alicuius
31. alicuius
32. alicuius
33. alicuius
34. alicuius
35. alicuius
36. alicuius
37. alicuius
38. alicuius
39. alicuius
40. alicuius
41. alicuius
42. alicuius
43. alicuius
44. alicuius
45. alicuius
46. alicuius
47. alicuius
48. alicuius
49. alicuius
50. alicuius
51. alicuius
52. alicuius
53. alicuius
54. alicuius
55. alicuius
56. alicuius
57. alicuius
58. alicuius
59. alicuius
60. alicuius
61. alicuius
62. alicuius
63. alicuius
64. alicuius
65. alicuius
66. alicuius
67. alicuius
68. alicuius
69. alicuius
70. alicuius
71. alicuius
72. alicuius
73. alicuius
74. alicuius
75. alicuius
76. alicuius
77. alicuius
78. alicuius
79. alicuius
80. alicuius
81. alicuius
82. alicuius
83. alicuius
84. alicuius
85. alicuius
86. alicuius
87. alicuius
88. alicuius
89. alicuius
90. alicuius
91. alicuius
92. alicuius
93. alicuius
94. alicuius
95. alicuius
96. alicuius
97. alicuius
98. alicuius
99. alicuius
100. alicuius

Potest his addi tertia præsumptio, qua quis statuit in peccatis perseverare quamdiu bene valet, sperans se in fine vitæ obtenturum à Deo gratiam, qua conuertatur & salutem obtineat. Atque ita nimium de Dei misericordia præsumit, & eaque ad peccandum abutitur; unde patet hanc etiam esse & graue peccatum & valdè periculosam.

Disputant autem hic præterea, an per præsumptionem perdarur habitus spei. Qua in re ¹⁴⁵ certum est hunc amitti per primam & secundam præsumptionem, quia præsupponunt iudicium hereticum, quo fides amittitur, & consequenter etiam spes. Probabilius tamen est eum non perdi per tertiam: quia nullum habet actum ita repugnantem actui spei, ut cum eo nequeat consistere. Ita Bañez & Turrianus 2. 2. q. 21. a. 2.

146
An præsumptio tollat
habitum spei.

Addit Bañez: At verò cum quis ita præsumit quod est prædestinatus, & sine termino vult peccare; probabile est quod amittat spem infusam, quia destruit rationem formalem interpretatiuè: non enim requiritur actus desperandi, tam expressus, sicut error ad infidelitatem. Turrianus verò supra putat nec per hanc, nec per aliam præsumptionem auferri habitum spei, nisi simul ad sit actus infidelitatis. Quia aliàs præsumptio non auferit obiectum formale spei, sed solum aliquid à Deo sperat alia ratione quam sit promissum; sicut si quis

147
Quis

quis imprudenter crederet aliquid tamquam à Deo reuelatum, quod ab eo non est reuelatum, non amitteret habitum fidei; modo aliàs nihil asserat fidei repugnans.

148 Sed hæc maiore discussione indigent. Nam in primis in exemplo dato, non video quomodo quis possit sine errore in fide præsumere se prædestinatum & saluandum, quantumvis vique ad finem vitæ perseueret in peccatis; hoc ipso enim credit se sine penitentia saluandum, qui est apertus error in fide.

Turrian. Secundò, etsi verius credam id quod Turrianus dicit, actum præsumptionis præcisè & formaliter sumptum non repugnare sufficienter actui spei, vt per eum, si abesset error in fide, amitteretur habitus spei, vt probat simile à Turriano allatum, & statim clariùs ostendam; tamen in exemplo à Bañez allato puto cum ipsa præsumptione esse alium actum voluntatis coniunctum, qui ita repugnet cum spe, vt per eum eius habitus tolleretur, etiam si abesset error contra fidem.

149 Pro quo Nota Primò, ex dictis disp. 18. dub. 4. n. 26. & 35. habitus infusus fidei & spei, (est enim vtriusque eadem ratio, imò etiam ipsius caritatis, vt ostendam infra disp. 21. dub. 8.) non expelli quidem physice per actus sibi contrarios, sed solum demeritorie; nihilominus habitum fidei & spei non amitti per quosvis actus, quacumque ratione his virtutibus contrarios, sed per eos solos qui ita ipsi repugnant, vt non possint simul cum earum actibus vlla ratione consistere. Quare vt quis sine infidelitate per aliquem actum amittat habitum spei, requiritur, vt ille sit formale peccatum (aliàs enim nequit mereri amissionem illius habitus) atque vt ita repugnet actui spei, vt cum hoc nullo modo possit simul in eodem consistere. Qualis est omnis desperatio; fieri enim nequit, vt eandem rem simul sperem & desperem. Item iudicium quo voluntariè iudico beatitudinem mihi esse impossibilem, aut me eam de facto numquam assecuturum, quia cum tali iudicio nequit consistere actus spei.

150 Nota Secundò, eum qui præsumit se esse prædestinatum & saluandum, etiam sine penitentia & meritis, ideoque statuit vique ad mortem perseuerare in peccatis, præter iudicium erroneum, quo iudicat se ita saluandum, habere duos actus voluntatis. Primus, quo expectat beatitudinem sibi dandam etiam sine vlla penitentia & meritis. Secundus, quo statuit vique ad mortem in peccatis suis perseuerare. Præsumptio autem consistit præcisè in priore actu; nec habet absolutam repugnantiam cum actu spei: is enim qui talem actum haberet, posset simul velle agere penitentiam & exercere bona opera, vt hac ratione certius & perfectius beatitudinem assequeretur: atque ita posset elicere verum actum spei, posito quòd illo iudicio erroneo non amitteret fidem, aut posito quòd spes theologica posset esse sine fide: nulla enim potest ostendi implicitia cur actus dicti simul consistere non possent. Et ex hac parte puto sententiam Turriani esse veram.

151 Secundus verò actus non est propriè præsumptio, sed hanc consequitur, & vterque actus potest ab altero separari. videtur tamen continere saltem implicitam ac virtualem desperationem; nam, vt ostendi dubio 10. desperatio propriè est actus voluntatis, quo quis statuit numquam amplius prosequi beatitudinem. Qui autem statuit vique ad mortem sine penitentia in peccatis perseuerare, implicitè ac virtute statuit numquam prosequi beatitudinem: ergo implicitè ac virtualiter desperat. Minor probatur; nam prosecutio beatitudinis consistit in efficaci inrentione beatitudinis, & consequenter in voluntate adhibendi media ad eam obtinendam necessaria, qualia in peccatore sunt desistentia à peccando, & penitentia: atqui talis habet expressam voluntatem numquam penitendi, aut peccata deserendi: ergo implicitè & virtute habet voluntatem numquam prosequendi beatitudinem. Atque ita videtur hoc actu perdendus habitus spei, etsi nulla hæresis præcederet. Et hoc satis est probabile.

Statuens vique ad mortem perseuerare in peccatis implicitè desperat.

Que requiruntur in aliquo actu vt expellat habitum spei.